

**Lapsen hyvä arki 2 – hanke
PaKaste II – Pohjois-Pohjanmaan
osahanke**

Toimintaraportti 1.5.-31.12.2012

SISÄLTÖ

TIIVISTELMÄ

1. Hankkeen tavoitteet, toimintaperiaatteet ja organisoituminen	4
1.1. Tavoitteena tulosten juurtuminen, levittäminen ja prosessien syveneminen	4
1.2. Toteutus	4
1.3. Hallinnointi, toimijat ja resurssit	5
2. Kehittämistyö 1.5. -31.12.2012 aikavälillä	6
2.1. Kehittämisen painopisteet ja aluekohtaiset prosessit	6
2.2. Moniammatilliset kehittämistiimit	16
2.3. Ajankohtaisfoorumit	16
2.4. Kehittäjämentoritoiminta	17
2.5. Yhteistyö tutkimus- ja koulutusorganisaatioiden kanssa	18
2.6. Muu verkostoyhteistyö	20
3. Selvitys henkilöstön sekä koulutus- ja asiantuntijapalveluiden käytöstä	21
4. Tiedottaminen, verkkoympäristöt ja julkaisutoiminta	22

Liite 1. Koulutus- ja asiantuntijapalveluista aiheutuneet kustannukset

Liite 2. Lapsen hyvä arki 2-hankkeen kehittämisprosessit 2011-2013

TIIVISTELMÄ

Lapsen hyvä arki 2 -hankkeessa jatketaan ensimmäisessä vaiheessa kehitettyjen palveluprosessien ja pilotoitujen uusien toiminta- ja palvelumallien juurruttamista sekä levittämistä. Hankkeessa kehitetään erityisesti varhaislapsuuden kasvuympäristöihin liittyviä varhaisen tuen ja osallisuuden sekä syrjäytymisen ehkäisyn työmenetelmiä monialaisissa ja monitoimijaisissa verkostoissa. Pääpaino on varhaiskasvatuspalveluiden, neuvolatyön sekä monialaisen perhetyön kehittämisessä. Kehitysympäristöihin liittyvät nivelvaiheet – vanhemmaksi kasvaminen, kotoa päivähoitoon siirtyminen, päivähoidon, esiopetuksen ja koulunaloituksen siirtymävaiheet – ovat erityisen huomion kohteena. Kehittämistyössä on mukana julkisen sektorin palveluiden lisäksi myös seurakuntien ja järjestöjen kanssa yhdessä toteutetut palvelukokonaisuudet sekä uusien, matalankynnyksen toimintamallien juurruttaminen ja levittäminen. Juurruttamisen ja levittämisen verkostoissa ovat yhteistyössä mukana hankkeen tutkimus- ja koulutusorganisaatiot. Opinnäytetöinä tehtyjen, kehittämistyöhön kytkeytyvien tutkimusten, toiminnallisten kehittämisprosessien ja selvitysten tuloksia on hyödynnetty hankkeen toimintamallien juurruttamisessa ja levittämisessä. Niitä on julkaistu hankkeen nettisivuilla ja tutkimustuloksia on levitetty myös alueilla pidetyissä tutkimus- ja ajankohtaisfoorumeissa.

Hankkeessa ovat mukana Koillismaan kunnista Kuusamo, Posio, Taivalkoski sekä peruspalvelukuntayhtymä Kallio (Alavieska, Nivala, Sievi, Ylivieska) ja peruspalvelukuntayhtymä Selänne (Haapajärvi, Kärsämäki, Pyhäjärvi, Reisjärvi). Kuntatoimijoiden lisäksi mukana ev.lut. seurakuntien ja järjestöjen (MLL) lapsiperhepalveluiden henkilöstöä sekä asiakkaiden edustus. Hanketta hallinnoi Peruspalvelukuntayhtymä Kallio. Hanke toteutuu sopimuspohjaisessa yhteistyössä, jossa on hankekuntien lisäksi mukana Poske:n Pohjois-Pohjanmaan yksikkö ja Oulun yliopisto. Hankkeen kokoaikaisina työntekijöinä ovat työskennelleet projektipäällikkö Aira Vähärautio (1.11.2011-31.10.2013) ja kehittämiskoordinaattori Kirsi Anttila (1.11.2011-31.10.2013). Osa-aikaisena (50 %) kehittämiskoordinaattorina on työskennellyt Saara Autio (14.11.2011-30.9.2013).

Kuluneen seurantajakson aikana kaikki keskeiset juurrutettavat, levitettävät ja syventyvät kehittämisprosessit ovat käynnistyneet alueilla ja päässeet aktiivisen toiminnan vaiheeseen. Kehittämispäiväkotien pienryhmäpedagoginen kehittäminen ja siihen liittyvä konsultaatio on toteutunut kaikissa yksiköissä – Maaseläntein päiväkodissa Kuusamossa, Taivalkosken vuororyhmäperhepäivähoidon yksikössä Vekkulissa, Peltopuiston päiväkodissa Nivalassa ja Satakielen päiväkodissa Haapajärvellä.

Ensimmäisessä hankevaiheessa kehitettyjen toimintamallien juurruttamiseen ja levittämiseen on koulutettu kehittäjämentoreiden ryhmä professori Eila Estolan johdolla. Vertaismentoriryhmien toiminta on käynnistynyt Kallion ja Selänteiden peruspalvelukuntayhtymien alueella. Myös toisen kehittäjämentoriryhmän koulutus on suunniteltu toteutettavaksi keväällä 2013. Kehittäjämentoritoiminnasta toivotaan jäävän pysyvä kehittämisen rakenne hankekuntien alueelle. Sen avulla voidaan ylläpitää myös kuntien ja kuntayhtymien osaehtoista kehittämistoimintaan hanketyön päätyessä.

Tukea vertaisille-mallia on ryhdytty levittämään Kalliossa (VeTuri) Sievin monitoimijaisessa ja monialaisessa kehittäjäryhmässä, joka koostuu lapsiperhepalveluiden, järjestöjen, seurakunnan ja oppilaitosten toimijoista. Esiopetuksen siirtymävaiheen tiedonsiirronmallin käyttöönottoon liittyen on perustettu paikkakuntaakohtaisia moniammatillisia ja monialaisia kehittäjäryhmiä Kallion ja Selänteiden alueella. Posiolla ja Kuusamossa on jatkettu moniammatillisen yhteistyön toimintakäytäntöjen mallinnusta varhaiskasvatuksen, neuvolan ja lastensuojelun kehittäjäryhmissä. Taivalkoskella on jatkettu Huolitiimin toiminnan syventävää kehittämistä. Kallion alueella on moniammatillista yhteistyötä kehitetty osana laajaa 4-vuotisterveystarkastusta. Selänteellä perhekeskustoiminta ja moniammatillinen kasvatuskumppanuuskoulutus ovat jatkuneet. Kehittämistyötä ja kehittäjäryhmien työskentelyä on tuettu koulutuksella ja konsultaatiolla.

1. Hankkeen tavoitteet ja organisoituminen

1.1. Tavoitteena tulosten juurtuminen, levittäminen ja prosessien syveneminen

Lapsen hyvä arki 2 -hankkeessa jatketaan ensimmäisessä vaiheessa kehitettyjen palveluprosessien ja pilotoitujen uusien toiminta- ja palvelumallien juurruttamista sekä levittämistä. Hankkeessa kehitetään erityisesti varhaislapsuuden kasvuympäristöihin liittyviä varhaisen tuen ja osallisuuden sekä syrjäytymisen ehkäisyn työmenetelmiä monialaisissa ja monitoimijaisissa verkostoissa. Pääpaino on varhaiskasvatuspalveluiden, neuvolatyön sekä monialaisen perhetyön kehittämisessä. Kehitysympäristöihin liittyvät nivelvaiheet – vanhemmaksi kasvaminen, kotoa päivähoitoon siirtyminen, päivähoiton, esiopetuksen ja koulunaloituksen siirtymävaiheet – ovat erityisen huomion kohteena. Kehittämistyössä on mukana julkisen sektorin palveluiden lisäksi myös seurakuntien ja järjestöjen kanssa yhdessä toteutetut palvelukokonaisuudet sekä uusien, matalankynnyksen toimintamallien juurruttaminen ja levittäminen. Juurruttamisen ja levittämisen verkostoissa ovat mukana myös hankkeen tutkimus- ja koulutusorganisaatiot. Opinnäytetöinä tehtyjen, kehittämistyöhön kytkeytyvien tutkimusten, toiminnallisten kehittämisprosessien ja selvitysten tuloksia hyödynnetään hankkeen toimintamallien juurruttamisessa ja levittämisessä PaKaste II-vaiheessa.

Lapsen hyvä arki 2 -hankkeessa päätavoitteena on lasten ja perheiden hyvinvoinnin edistäminen, osallisuuden vahvistaminen, syrjäytymisen ehkäiseminen sekä lasten ja perheiden palvelujen laadun ja vaikuttavuuden parantaminen. Tähän pyritään:

1. edistämällä ja syventämällä moniammatillista kumppanuutta levittämällä ja juurruttamalla Lapsen hyvä arki 1-vaiheessa kehitettyjä lapsiperhepalvelujen ylikunnallisia ja kuntayhtymätasoisia rakenteellisia yhteistoimintamalleja
2. levittämällä ja juurruttamalla kehitettyjä uusia matalankynnyksen ja varhaisen tuen avoimia lapsiperhepalveluja
3. levittämällä ja juurruttamalla lapsiperhepalvelujen toimijoiden kasvatuskumppanuutta ja vanhemmuuden tukemista sekä asiakkaan osallisuutta vahvistavaa menetelmäosaamista
4. jatkamalla ja syventämällä yhteistyötä muodostuneissa monitoimijaisissa yhteistyöverkostoissa koulutus- ja tutkimusorganisaatioiden, järjestöjen, seurakuntien sekä muiden lapsiperhepalveluiden parissa toimivien tahojen kanssa.

Hankkeen kehittämistyön painopiste on varhaiskasvatusikäisten lasten ja perheiden palveluita (päivähoito, avoimet varhaiskasvatuspalvelut, neuvolatyö, perhetyö) monitoimijaisesti ja moniammatillisesti.

1.2. Toteutus

Lapsen hyvä arki 2-hankkeessa kehittämistyö perustuu *tuetun prosessikehittämisenmalliin*, joka on kehittynyt aiemmissa Poske:n varhaiskasvatuksen ja perhetyön hankkeissa. Tuetun prosessikehittämisen mallissa kehittämistyötä suuntaavia periaatteita ovat toimijalähtöisyys ja paikallisuuden korostaminen. Kehittämistyö nähdään vahvasti prosessina, johon tulee tarjota sen edellyttämä tukirakenne. Paikallista kehittämistyötä tukee alueellinen verkostoituminen sekä tutkimus, koulutus ja konsultaatio.

Kehittämistyön paikallisen tukirakenteen muodostavat *moniammatilliset kehittämistiimit ja kehittäjäryhmät*. Hankkeen ensimmäisessä vaiheessa kullekin kehittämisaalueelle on perustettu moniammatilliset kehittämistiimit, joiden työskentely jatkuu jatkohankkeessa. Kokoonpanoa on muokattu paikallisten tarpeiden mukaisesti. Moniammatillisissa kehittämistiimeissä on huomioitu lapsiperhepalvelujen kokonaisuus sekä paikalliset erityispiirteet ja tarpeet. Kehittämistiimiin kuuluu lasten ja lapsiperhepalvelujen työntekijöitä, johtajia sekä järjestöjen ja seurakuntien edustajia. Kunkin alueen moniammatilliset kehittämistiimit ovat määritelleet kehittämistyön pohjaksi alueelliset *kehittämissuunnitelmat*. Siinä määritellään ne prosessit, joita alueilla on päätetty lähteä levittämään, juurruttamaan ja syventämään¹ (liite 2.). Kehittämistyön toimeenpanosta ja kehittämissuunnitelman toteutuksesta vastaavat kehittäjäryhmät, joiden kokoonpano määräytyy kehitettävän prosessin mukaisesti. Kehittäjäryhmien työskentelyä on kuvattu tarkemmin luvussa 2.1.

Ensimmäisen hankevaiheen tulosten juurruttamisessa ja levittämisessä on käytetty *vertaisverkostotoimintaa, ajankohtaisfoorumeita* ja yhteistyössä Oulun yliopiston kanssa toteutettavaa *kehittäjämentoritoimintaa*. Lisäksi hankkeen nettisivustoa käytetään kehittämistyön prosessien ja etenemisen raportoinnin informaatiokanavana. Seurantajakson aikana alueilla on pidetty ajankohtaisfoorumeita², aktivoitu vertaisverkostojen työskentelyä sekä toteutettu ensimmäisen kehittäjämentoriryhmän koulutusprosessi sekä käynnistetty vertaismentoriryhmien toiminta.

1.3. Hallinnointi, toimijat ja resurssit

Hankkeessa ovat mukana Koillismaan kunnista *Kuusamo, Posio, Taivalkoski* sekä *peruspalvelukuntayhtymä Kallio* (Alavieska, Nivala, Sievi, Ylivieska) ja *peruspalvelukuntayhtymä Selänne* (Haapajärvi, Käsämäki, Pyhäjärvi, Reisjärvi). Kuntatoimijoiden lisäksi mukana on ev.lut. seurakuntien ja järjestöjen (MLL) lapsiperhepalveluiden henkilöstöä sekä asiakkaiden edustusta. Hanketta hallinnoi Peruspalvelukuntayhtymä Kallio. PaKaste II -hankekokonaisuutta hallinnoi Kolpeneen palvelukeskus Rovaniemellä ja ohjaus tapahtuu Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksesta (Poske). PaKaste II-hankekokonaisuuteen kuuluvat Pohjois-Pohjanmaan osahankkeen lisäksi Lapin, SaKasteen (saamelaishanke) ja Keski-Pohjanmaan (Nuppu 2 ja KAMPA) osahankkeet. Hankkeen valvonnasta vastaa STM:stä Pirjo Sarvimäki ja Lounais-Suomen Aluehallintovirasto. PaKaste II-hankkeella on neuvottelukunta. Lapsen hyvä arki 2-hankkeen osalta neuvottelukunnan varsinaisena jäsenenä on Oulun yliopistolta professori Eila Estolan ja varajäsenenä lehtori Aila Tiilikka. Kallion peruspalvelukuntayhtymästä varsinaisena neuvottelukunnan jäsenenä on Marja Ranta-Nilkku ja varajäsenenä Jarmo Kivimäki. Neuvottelukunta on kokoontunut seurantajakson aikana kerran 31.10.2012 Oulussa PaKaste-hankkeen seminaarin yhteydessä.

Lapsen hyvä arki 2- hankkeen ohjausryhmä koostuu kuntatoimijoiden sekä keskeisten sidosryhmien edustuksesta. Ohjausryhmä vastaa hankekokonaisuuden sisällöllisestä ja hallinnollisesta ohjaamisesta. Se seuraa ja arvioi hankkeen talouden ja toiminnallisten tavoitteiden toteutumista sekä alueiden kehittämisprosessien etenemistä koko hankkeen toiminta-alueella.

¹ Tarkemmin jatkohankkeen kehittämissuunnitelmassa - <http://www.sosiaalikalleg.fi/hankkeet/pakaste2/lapsen-hyva-arki/hankkeen-esittely-ja-raportointi/view>.

² Tarkemmin luvussa 2.3.

Ohjausryhmä on kokoontunut seurantajakson aikana kerran 15.5.2012. Pöytäkirjat löytyvät hankkeen nettisivuilta.

Hankkeen *työntekijöinä* toimivat kehittämiskoordinaattorit Kirsi Anttila (Kallio-Selänne) ja Saara Autio (Kuusamo-Taivalkoski-Posio) sekä projektipäällikkö Aira Vähärautio. Kehittämiskoordinaattorit ovat työsuhteessa Kallion peruspalvelukuntayhtymään. Kirsi Anttilan työhuone sijaitsee Ylivieskassa ja Saara Aution Kuusamossa. Projektipäällikkö on työsuhteessa Poske:n Pohjois-Pohjanmaan yksikköön (Oamk/sote)³ ja työpiste sijaitsee Oulun yliopistolla. Hankkeen kokonaisbudjetti on 400 265 € (Kaste-rahoitusta 75 % ja kuntien omarahoitusta 25 %). Lisäksi Poske:n Pohjois-Pohjanmaan yksikkö osallistuu 25 % osuudella projektipäällikön palkkamenoihin. Hanketyöntekijöiden käytännön työskentely on organisoitunut säännöllisten tiimipalaverien kautta. Seurantajakson aikana hanketyöntekijöiden tiimipalavereita on ollut keskimäärin joka toinen viikko. Lisäksi on käsitelty hankkeen talouskysymyksiä kerran kuukaudessa. Tuolloin mukana on ollut myös hallinnon edustajana Kallion varhaiskasvatuksen palvelujohtaja Marja Ranta-Nilkku ja talouden osalta laskentasihteerit Minna Pikkarainen, Jonna Sorvoja ja Katja Torssonen⁴. Jakson aikana on lisäksi pidetty hanketyöntekijöiden kehittämispäiviä, jolloin on pureuduttu tarkemmin kehittämistyön sisällöllisiin prosesseihin ja suunniteltu yhteisesti niiden etenemistä. Hanketiimin kehittämispäivät ovat olleet 12.6.2012 ja 7.8.2012 Oulussa.

Lapsen hyvä arki 2-hanke toteutetaan tiiviissä yhteistyössä Oulun yliopiston kanssa. Lisäksi tehdään laajaa yhteistyötä sosiaali- ja terveys sekä kasvatusalan oppilaitosten kanssa. Tämä yhteistyö koordinoituu *alueellisen kehittäjäverkoston* kautta. Alueellinen kehittäjäverkosto muodostettiin kumppanuussopimus pohjaisena Lapsen hyvä arki-hankkeen ensimmäisessä vaiheessa. Verkoston toiminta on jatkunut myös jatkohankkeessa kumppanuussopimusten pohjalta. Alueellinen kehittäjäverkosto koostuu Pohjois-Pohjanmaan sosiaali-, terveys- ja kasvatusalan korkeakoulujen ja oppilaitosten sekä järjestöjen ja seurakunnan edustuksesta. Se kokoaa yhteen kehittämistyön verkostomaisen rakenteen alueellisella tasolla. Verkoston tehtävänä on vahvistaa ja lisätä moniammatillista yhteistyötä alan opiskelijoiden, tutkijoiden, kouluttajien ja käytännön työn kehittäjien välillä. Verkosto integroi hankkeen kehittämistyöhön perus- ja jatko-opiskelijoiden oppimisprosesseja: opinnäytteitä, harjoittelujaksoja ja muita projekteja. Alueellinen kehittäjäverkosto on osallistunut moniammatillisen opinnäytepankin ja oppilaitosyhteistyönä toetutuvien moniammatillisten foorumeiden suunnitteluun ja toteutukseen. Alueellisen kehittäjäverkoston asiantuntemusta on hyödynnetty kehittämistyön toteutuksessa työntekijöiden koulutukseen ja kehittämisprosessien konsultaatioon liittyvissä asiantuntijapalveluissa. Alueellinen kehittäjäverkosto on kokoontunut seurantajakson aikana kahdesti 29.5.2012 ja 15.10.2012. Muistiot löytyvät hankkeen nettisivuilta.

2. Kehittämistyö 1.5. -31.12.2012 aikavälillä

2.1. Kehittämisen painopisteet ja aluekohtaiset prosessit

Alueiden kehittämistyö on edennyt kehittämissuunnitelman mukaisesti kehittäjäryhmien työskentelyn kautta. **Koillismaalla** toiminta on organisoitunut paikkakuntakohtaisiin kehittäjäryhmiin. Kuusamon kehittäjäryhmiä ovat *varhaiskasvatussuunnitelmaryhmä* (Vasu-

³ Oulun seudun ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveysalan yksikkö hallinnoi Poske:n Pohjois-Pohjanmaan yksikköä.

⁴ Laskentasihteerit ovat vuorotelleet virkavapauksien johdosta.

ryhmä), *varhaiskasvatuksen ja lastensuojelun kehittäjäryhmä* sekä *Maaseläntien kehittämispäiväkoti*. Taivalkosken kehittäjäryhmät ovat moniammatillinen *Huolitiimi, päivähoidon kehittäjäryhmä* ja kehittämysyksikkö *vuororyhmäperhepäiväkoti Vekkuli*. Posion kehittämistyö tapahtuu varhaiskasvatuksen, neuvolan ja lastensuojelun kehittäjäryhmässä, *PosMo:ssa*. Seuraavaksi näiden kehittäjäryhmien työskentelyä kuvataan tarkemmin paikkakuntaakohtaisesti.

Kuusamon Vasu-ryhmä aloitti työskentelynsä jo Lapsen hyvä arki-hankkeen ensimmäisessä vaiheessa. Kokoonpanoon kuului päivähoidonohjat Anu Määttä, Jaana Ronkainen, Tarja Vuorela ja Eeva Raunio sekä lastentarhanopettajat Marina Lohilahti, Anja Niemi, Päivi Ronkainen, Sinikka Määttä ja Hannele Åkerlund sekä kehittämiskoordinaattori Saara Autio. Konsulttina on työskennellyt Paula Loukkola Oulun yliopistolta. Työskentelyn keskeisenä tavoitteena on ollut varhaiskasvatussuunnitelmatyön syventäminen muokkaamalla ja päivittämällä vasuasiakirjoja sekä vasuprosesseja. Työskentelyn painopiste on ollut lapsivasun päivittämisessä. Työ valmistui kesäkuussa 2012, ja asiakirja on otettu käyttöön kaikissa yksiköissä. Lisäksi kehittäjäryhmä on päivittänyt Kasvattajan käsikirjaa ja esiopetussuunnitelmaa sekä Tervetuloa päivähoitoon -opasta ja tiedonsiirtolomakkeita. Kehittäjäryhmän työskentely päättyi kesäkuussa 2012. Tavoitteena on virkamiestyönä jatkaa työskentelyä ja muodostaa parikertaa vuodessa kokoontuva työryhmä varhaiskasvatuksen asiakirjojen päivittämistä varten.

Kuusamon varhaiskasvatuksen ja lastensuojelun kehittäjäryhmän jäseniä ovat lapsi- ja perhetyön johtaja Aini Naumanen, johtava sosiaalityöntekijä Heidi Kokko-Martiskainen, sosiaalityöntekijä Mirva Martin, lapsiperheiden kotipalvelunohjaaja Riitta Saapunki, lastentarhanopettaja Julia Kumpuvaara, kiertävät erityislastentarhanopettajat Soile Suorajärvi ja Eija Reivolahti ja kehittämiskoordinaattori Saara Autio. Kehittäjäryhmän keskeiseksi tavoitteeksi on noussut varhaiskasvatuksen ja lastensuojelun yhteistyökäytäntöjen kehittäminen ja mallintaminen. Työskentely alkoi kehittämiskohteiden valinnalla sekä yhteistyöprosessien analysoinnilla. Analysoinnin tukena on toiminut opiskelijan Anne Kerälän kartoitus⁵. Prosessin konsulttina on syksyllä 2012 toiminut Kemi-Tornion ammattikorkeakoulun lehtori Kaisu Vinkki. Kehittäjäryhmän työskentely on edennyt prosessin mallinnusvaiheeseen, mikä tehdään ProcessGuide-ohjelman avulla. Keväällä 2013 on tarkoitus arvioida mallinnuksen toteutumista.

Kuusamon Maaseläntien kehittämispäiväkoti on avattu 1.8.2012. Päiväkodissa kehitetään varhaiskasvatuspedagogiikka ja johtamista. Tavoitteena on muodostaa yhteinen kasvatusnäkemys päiväkodin toiminnan perustaksi. Pedagogisina prosesseina on vasutyöskentelyn, omahoitajatyötavan ja pienryhmätyöskentelyn, kasvatuskumppanuuden sekä pedagogisen johtamisen kehittäminen. Lisäksi pyritään edistämään moniammatillista osaamista päiväkodin sisäisessä toiminnassa ja varhaisen tuen yhteistyökäytännöissä. Konsultteina kehittämisprosessissa toimivat lehtori Aila Tiilikka ja suunnittelija Paula Loukkola Oulun yliopistolta. Kehittämistyö on alkanut päiväkodin tiimivastaavien osalta suunnittelupalaverilla elokuussa 2012. Koko henkilöstön koulutus aloitettiin syyskuussa 2012. Työntekijät ovat päässeet orientoitumaan konsultaatioon ennakkotehtävien avulla, mitä tehdään koko prosessin ajan keväälle 2013 saakka. Kehittämisprosessin arviointia varten kaksi Oulun yliopiston varhaiskasvatuksen opiskelijaa kerää haastatteluaineistoa osana varhaiskasvatuksen kehittäminen ja laatu-kurssia.

---

⁵ Kerälä Anne 2012. Lastensuojelun ja varhaiskasvatuksen yhteistyön kartoitus Kuusamo-Posio-Taivalkoski-alueella. Oulun yliopisto, kasvatustieteiden tiedekunta. <http://www.sosiaalikallega.fi/hankkeet/pakaste2/lapsen-hyva-arki/materiaalipankki-1/kerala-opinnaytetto> - 16.1.2013.

Koulutus- ja konsultaatioprosessin toteutuminen ja siitä aiheutuneet kustannukset on kuvattu tarkemmin luvussa 3 ja liitteessä 1.

Taivalkosken Huolitiimi on aloittanut toimintansa Lapsen hyvä arki-hankkeen ensimmäisenä kautena. Tiimin koostumus on moniammatillinen. Siihen kuuluvat johtava sosiaalityöntekijä Birgitta Ojala, päivähoidonohjaaja Hanna Suutari, sosiaalityön perhetyöntekijät Heli Räisänen ja Tuula Jokela, sosiaalityöntekijä Elsi Taivalkoski, terveydenhoitajat Heli Vääräniemi ja Heli Hietala, lastenhoitaja Ulla Väisänen, päihdetyöntekijä Mervi Pihlaja, avohuollon erityistyöntekijä Erja Siilänen sekä kehittämiskoordinaattori Saara Autio. Tiimin kehittämistavoitteena on moniammatillisen kumppanuuden ja yhteistyökäytäntöjen sekä varhaisen tuen yhteistyöprosessien kehittäminen. Tähän pyritään selkiyttämällä Huolitiimin toimintatapoja ja kirkastamalla yhteistä toimintavisiota ja työskentelyn tavoitteita. Konsulttina kehittämisprosessissa on toiminut Kemi-Tornion ammattikorkeakoulun lehtori Kaisu Vinkki. Huolitiimin prosessiin liittyen on käynnistynyt Diakonia-ammattikorkeakoulun (Diak/Pohjoinen) opiskelijoiden Sara Huhtalan ja Marjo Käsmän opinnäytetyö huolitiimin merkityksestä työntekijän työssä jaksamiselle.

Taivalkosken päivähoidon kehittäjäryhmän ja vuororyhmäperhepäiväkoti Vekkulin tavoitteena on pienryhmätoiminnan ja omahoitajatyötavan kehittäminen. Kehittäjäryhmään kuuluvat päivähoidon ohjaaja Hanna Suutari, lastenhoitajat Ulla Väisänen, Hanna Uusitalo ja Sirkka Uusitalo, perhepäivähoitaja Katja Seiteri sekä kehittämiskoordinaattori Saara Autio. Kehittäjäryhmän tavoitteena on luoda ryhmäperhepäivähoitoon soveltuva pienryhmäpedagoginen malli ja omahoitajatyötapa, joka otetaan käyttöön Taivalkosken kaikissa päivähoidon yksiköissä ja kirjataan osaksi Taivalkosken kuntavasua sekä yksikköjen vasuja. Vuororyhmis Vekkuli toimii kehittämysyksikkönä, jossa kehitetään Taivalkosken päivähoitoon soveltuvaa pienryhmätyöskentely- ja omahoitajatyötapa. Prosessin etenemisestä vastaavat päivähoidon kehittäjäryhmän lisäksi vuororyhmis Vekkulin työntekijät. Prosessissa konsulttiivisena ja koulutuksellisenä tukena toimii varhaiskasvatuksen opettaja Satu Karjalainen Oulun yliopistolta⁶. Lisäksi osa kehittäjäryhmäläisistä on osallistunut hankkeen kustantamaan pienryhmäpedagogiikan ja omahoitajatyötavan koulutukseen Oulussa 3.5.2012. Vekkulin kehittämistyö alkoi suunnittelulla ja työskentelymallien analysoinnilla keväällä 2012. Analysoinnin tukena on toiminut Oulun yliopiston varhaiskasvatuksen opiskelijoiden tekemä kartoitus Vekkulin henkilöstölle. Kehittämistyössä ollaan tällä hetkellä pienryhmätyöskentelyn ja omahoitajatyötavan mallinnusvaiheessa.

Posion kehittäjäryhmä *PosMo:oon* kuuluvat päivähoidon ohjaaja Eija Helisten, lastentarhanopettajat Raili Varanka ja Outi Mustonen, luokanopettaja Aila Laatikainen, sosiaalityöntekijä Lea Lahtela, lastensuojelun perhetyöntekijä Leena Ruokamo, terveydenhoitaja Helena Haapsaari, kehitysvammahuollon vastaava Anna Sironen sekä kehittämiskoordinaattori Saara Autio. Kehittäjäryhmän tavoitteena on moniammatillisen kumppanuuden ja yhteistyökäytäntöjen kehittäminen sekä varhaisen tuen yhteistyöprosessien mallintaminen varhaiskasvatuksen, lastensuojelun ja neuvolatyön rajapinnalla. Työskentely alkoi kehittämiskohteiden valinnalla sekä yhteistyöprosessien analysoinnilla. Analysoinnin tukena on myös tässä toiminut Anne Kerälän kartoitus. Prosessin konsulttina on työskennellyt Kemi-Tornion ammattikorkeakoulun lehtori Kaisu Vinkki. Kehittäjäryhmän työskentely on edennyt prosessin

---

⁶ Konsultaatio tapahtuu Taivalkosken päivähoidon omalla kustannuksella.

mallinnusvaiheeseen, mikä tehdään ProcessGuide-ohjelman avulla. Keväällä 2013 on tarkoitus arvioida mallinnuksen toteutumista.

Koillismaan kaikkien kehittäjäryhmien työkokoukset ja palaveri on koottu taulukkoon 1. Siitä ilmenevät myös kehittäjäryhmien työskentelyn pääsisällöt seurantajakson aikana. Koulutus- ja konsultaatioprosessit on kuvattu erikseen luvussa 3 ja tarkemmin liitteessä 1.

Taulukko 1. Kehittäjäryhmien työskentely Koillismaalla

Alue	Kehittäjäryhmä	Aika ja paikka	Asiasisällöt ja osallistujat
Kuusamo	Vasu-ryhmä	31.5. klo 12.15-14 Kuusamo	Lapsen vasun ja Tervetuloa päivähoitoon lomakkeen viimeistely. Työryhmän jäsenet (5) ja Saara Autio
		14.6. klo 8-9.30 Kuusamo	Lapsen vasun ja Tervetuloa päivähoitoon lomakkeen viimeistely. Kehittäjäryhmän työskentely saatiin päätökseen. Työryhmän jäsenet (5) ja Saara Autio
	Varhaiskasvatuksen ja lastensuojelun kehittäjä-ryhmä	2.5. klo 12-13.30 Kuusamo	Kehittämistyön suunnittelu ja työskentelystä sopiminen. Kehittäjäryhmän jäsenet (6) ja Saara Autio
		14.6. klo 12-13.30 Kuusamo	Yhteistyömallin hahmottelu ja työstäminen. Konsultaatiotuen suunnittelu. Kehittäjäryhmän jäsenet (4) ja Saara Autio
		23.8. klo 8.30-10 Kuusamo	Moniammatillisten yhteistyökäytäntöjen mallinnus. Kehittäjäryhmän jäsenet (4) ja Saara Autio
		18.9. klo 9-10.30 Kuusamo	Kaisu Vinkin konsultaatiokäynti. Kehittäjäryhmän jäsenet (5) ja Saara Autio
		8.11. klo 12-13.30 Kuusamo	Moniammatillisten yhteistyökäytäntöjen mallinnus. Kehittäjäryhmän jäsenet (6) ja Saara Autio
		27.11. klo 13-16 Kuusamo	Kaisu Vinkin koulutus. Kuusamon kehittäjäryhmän jäsenet (5), Posion kehittäjäryhmä (6), Taivalkosken Huolitiimi (3) ja Saara Autio
		11.12. klo 12-13.30 Kuusamo	Moniammatillisten yhteistyökäytäntöjen mallinnus ja kevään työskentelyn suunnittelemisen. Kehittäjäryhmän jäsenet (6) ja Saara Autio
	Maaseläntien kehittämispäiväkoti	30.5. klo 13-14.45, Oulu-Kuusamo	Suunnittelupalaveri videoyhteydellä. Oulu: Aira Vähärautio, Aila Tiilikka, Paula Loukkola, Saara Autio. Kuusamo: Tarja Vuorela, Anu Määttä, Aini Naumanen
		8.8. klo 12-13.30 Oulu-Kuusamo	Suunnittelupalaveri videoyhteydellä. Oulu: Aira Vähärautio, Aila Tiilikka, Paula Loukkola. Kuusamo: Tarja Vuorela, Jaana Ronkainen, Anu Määttä, Julia Kumpuvaara, Jonna Kylli, Mirka Palosaari, Saara Autio
		6.9. klo 15-16; 17.30-18.30 Kuusamo	Aila Tiilikan ja Paula Loukkolan henkilöstön konsultatiivinen ilta. Ensin tiimivastaavat (5 Anu Määttä, Julia Kumpuvaara, Jonna Kylli, Mirka Palosaari, Auli Suoraniemi) ja päiväkodin johtaja Tarja Vuorela, Aira Vähärautio, Saara Autio ja sitten koko henkilöstö (20). Yhteinen näkemys prosessista/1.pysäkki.
		7.11. klo 8-16 Kuusamo	Aila Tiilikan ja Paula Loukkolan konsultaatio tiimikohtaisesti (6 tiimiä ja 19 työntekijää) /2. pysäkki
		12.12. klo 14.15-16.15 Oulu-Kuusamo	Pedagogisen vastuutiimin konsultaatio video-yhteydellä. Kuusamo: Tarja Vuorela, Anu Määttä, Julia Kumpuvaara, Jonna Kylli, Mirka Palosaari, Saara Autio. Oulu: Aira Vähärautio, Paula Loukkola, Aila Tiilikka

Posio	PosMo	16.5. klo 8.30-10.00 Posio	Kehittämistyön suunnittelu ja työskentelystä sopiminen. Kehittäjäryhmä (7) ja Saara Autio
		13.6. klo 14-15.30 Posio	Moniammatillisten yhteistyökäytäntöjen mallinnuksen työstäminen ja konsultaatiotuen suunnittelu. Kehittäjäryhmä (6) ja Saara Autio
		3.9. klo 13.30-15 Posio	Moniammatillisten yhteistyökäytäntöjen mallinnus. Kehittäjäryhmä (6) ja Saara Autio
		17.9. klo 14-15.30 Posio	Kaisu Vinkin konsultaatiokäynti. Kehittäjäryhmä (5) ja Saara Autio
		12.11. klo 13.30-15.00 Posio	Moniammatillisten yhteistyökäytäntöjen mallinnus. Kehittäjäryhmä (5) ja Saara Autio
		27.11. klo 13-16 Kuusamo	Kaisu Vinkin koulutus. Kuusamon kehittäjäryhmän jäsenet (5), Posion kehittäjäryhmä (6), Taivalkosken Huolitiimi (3) ja Saara Autio
Taivalkoski	Huolitiimi	16.5. klo 12-13.30 Taivalkoski	Moniammatillisten yhteistyökäytäntöjen kehittämishaasteet ja Huolitiimin paikka. Huolitiimin jäsenet: Birgitta Ojala, Hanna Suutari, Sanna Jokela, Erja Siilänen, Ulla Väisänen, Sirpa Kinnunen ja Saara Autio
		23.8. klo 13-14 Taivalkoski	Huolitiimin kehitysprosessi. Huolitiimin jäsenet: Birgitta Ojala, Hanna Suutari, Sanna Jokela, Tuula Jokela, Heli Räisänen ja Saara Autio
		18.9. klo 13-14.30 Taivalkoski	Kaisu Vinkin konsultaatiokäynti. Huolitiimin jäsenet: Birgitta Ojala, Hanna Suutari, Heli Räisänen, Heli Vääräniemi, Heli Hietala, Ulla Väisänen, Mervi Pihlaja, Erja Siilänen, Minna Tyni ja Saara Autio
		2.10. klo 13-14.30 Taivalkoski	Asiakas-casen käsittely. Huolitiimin jäsenet.
		14.11. klo 13-14.30 Taivalkoski	Huolitiimin toiminnan ja Huolitiimistä tekeillä olevan opinnäytetyön suunnittelu. Huolitiimin jäsenet: Birgitta Ojala, Sanna Jokela, Erja Siilänen, Heli Räisänen, Susanna Käsmä, Mervi Pihlaja, Katri Ylitalo, Marianne Tyni, Sara Huhtala, Marjo Käsmä Minna Tyni ja Saara Autio
		27.11. klo 13-16 Kuusamo	Kaisu Vinkin koulutus. Kuusamon kehittäjäryhmän jäsenet (5), Posion kehittäjäryhmä (6), Taivalkosken Huolitiimi (3) ja Saara Autio
	Päivähoidon kehittäjäryhmä ja vuororyhmäperhepäiväkoti Vekkuli	1.6. klo 12-14 Taivalkoski	Pienryhmätoiminnan ja omahoitajatyötavan mallinnuksen suunnittelu. Päivähoidon kehittäjäryhmä: Hanna Suutari, Ulla Väisänen, Hanna Uusitalo ja Saara Autio
		22.8. klo 13-15 Taivalkoski	Pienryhmätoiminnan ja omahoitajatyötavan mallintaminen. Päivähoidon kehittäjäryhmä: Hanna Suutari, Sirkka Uusitalo, Hanna Uusitalo ja Saara Autio
		15.10. klo 10-11 puhelinneuvottelu	Varhaiskasvatuksen kehittämisprosessin välisuunnittelupalaveri. Oulu: Aira Vähärautio, Satu Karjalainen, Hanna Suutari, Maria Myllymäki, Saara Autio. Taivalkoski: Hanna Suutari
		16.10. klo 12.30-14.30 Taivalkoski	Pienryhmätoiminnan ja omahoitajatyötavan mallintaminen. Päivähoidon kehittäjäryhmä: Hanna Suutari, Ulla Väisänen, Hanna Uusitalo, Katja Seiteri ja Saara Autio
		29.11. klo 9.30-11 Taivalkoski	Pienryhmätoiminnan ja omahoitajatyötavan mallintaminen sekä kevään työskentelyn suunnittelemineen. Päivähoidon kehittäjäryhmä: Hanna Suutari, Ulla Väisänen, Hanna Uusitalo, Katja Seiteri ja Saara Autio

Peruspalvelukuntayhtymä Kallion ja Selänteen alueiden kehittämistyö on organisoitunut eri prosessien mukaisiin kehittäjäryhmiin. **Kalliassa** toimivia kehittäjäryhmiä ovat *esiopetuksen siirtymävaiheen tiedonsiirronmallin kehittäjäryhmät* Alavieskassa, Nivalassa ja Ylivieskassa. Varhaiskasvatuksen pedagogiikan *kehittämispäiväkotina* toimii *Peltopuiston päiväkot* Nivalassa. Lisäksi Kalliassa mallinnetaan *laajaa 4-vuotisterveystarkastusta* ja levitetään *Tukea vertaisille -toimintamallia (VeTuri)*. **Selänteen** kehittäjäryhmät ovat *perhekeskustyöryhmä* ja *esiopetuksen siirtymävaiheen tiedonsiirronmallin kehittäjäryhmät* Kärsämäellä ja Pyhäjärvellä. Varhaiskasvatuksen pedagogiikan *kehittämispäiväkotina* toimii *Satakielen päiväkot* Haapajärvellä. Lisäksi *kasvatuskumppanuuskoulutukset* jatkuvat Selänteellä virkamiestyönä moniammatillisissa koulutusryhmissä. Seuraavaksi kuvataan tarkemmin Kallion ja Selänteen kehittämistyötä.

Kalliassa *esiopetuksen siirtymävaiheen tiedonsiirronmallin* levittämiseksi on muodostettu *kehittäjäryhmät Alavieskaan, Nivalaan ja Ylivieskaan*. Keskeisenä tavoitteena tiedonsiirronmallissa on osallistaa vanhemmat siirtämään tietoa lapsestaan tulevaan esiopetuspaikkaan. Kouluttajana tässä prosessissa on toiminut Oulun yliopiston lehtori, KT Hannele Karikoski. Hän on toteuttanut luennon vanhemmille lapsen näkökulmasta ja tarpeista esiopetukseen siirtymisessä tiedonsiirrolle varatussa informatiivisessa illassa, joka on *Alavieskassa* toteutunut helmikuussa 2012. *Ylivieskassa* ja *Nivalassa* työryhmien työskentely käynnistyi syyskuussa ja tiedotusillat on suunniteltu toteutettavaksi tammi-helmikuun aikana 2013. Tiedotusillassa vanhemmille kerrotaan esiopetukseen hakemisesta, koulukuljetuksista, tiedonsiirron merkityksestä, aamu- ja iltapäivähoitoon hakemisesta sekä hinnoittelusta. Esikoulunopettajat ovat tehneet iltaa varten yhteenvedon esiopetusvuodesta joko videoimalla lapsia tai kuvailemalla muuten heidän toimintaa päivän aikana.

Alavieskassa esiopetuksen siirtymävaiheen tiedonsiirronmallin kehittäjäryhmään kuuluvat Alavieskan yhtenäiskoulun rehtori Tuulia Säkkinen ja apulaisrehtori Päivi Korkiakoski, Kallion perhepäivähoidon ohjaaja Helena Häivälä, esikoulunopettajat Tarja Nikula Ylivainio, Pirjo Hannula ja Minna Ylivainio sekä Kallion kiertävä erityislastentarhanopettaja Katja Kosonen. *Ylivieskan* kehittäjäryhmässä ovat Kiviojan koulun rehtori Liisa Koskela, esikoulunopettajat Eila Qvist ja Arja Heikkilä, Kallion varhaiskasvatuksen palvelupäällikkö Ulla-Maija Miettälä, Kallion terveydenhoitaja Anna Yli-Korpela sekä Ylivieskan ev.lut. seurakunnan lastenohjaaja Heidi Vuolteenaho. seurakunta. *Nivalassa* kehittäjäryhmään kuuluvat sivistystoimenjohtaja Riitta Viitakangas, esikoulunopettaja Johanna Eerikkilä, Kallion perhepäivähoidonohjaaja Anni Sarjanoja, Kallion varhaiskasvatuksen palvelupäällikkö Sari Suhonen, Kallion kiertävä erityislastentarhanopettaja Heljä Lumiaho, Kallion terveydenhoitaja Leena Sistonen ja Nivalan ev.lut. seurakunnan lapsityöstä vastaava nuorisotyönohjaaja Pirkko Pietikäinen.

Seurantajakson aikana on pidetty palaute- ja arviointi-ilta esiopetuksen siirtymävaiheen tiedonsiirronmalliin liittyen Sievissä 8.11.2012 Lauri Haikolan koululla. Ilta oli tarkoitettu 2010 tiedonsiirtomallin pilottiprosessiin osallistuneille vanhemmille ja opettajille. Hannele Karikoski piti illan aikana luennon koulun aloituksen siirtymävaiheen merkityksestä lapsen näkökulmasta. Hankkeen harjoittelija Ulla Mehtälä analysoi illan aikana kerätyn palautteen. Hän keräsi myös myöhemmin 20.11.2012 lisäaineiston lomakehaastattelulla prosessiin osallistuneilta päivähoitajilta, yhden koulun rehtorilta sekä terveydenhoitajilta. Saadun aineiston pohjalta on tarkoitus arvioida tiedonsiirronmallin toimivuutta niin vanhempien kuin työntekijöidenkin näkökulmista. Lisäksi Aineiston muodostaa pohjan Ulla Mehtälän Oulun yliopiston kasvatustieteen pro gradu-tutkimukselle.

Kalliossa kehitetään varhaiskasvatuksen pedagogiikkaa *Peltopuiston kehittämisspiväkodissa* Nivalassa. Prosessissa konsultatiivisena tukena toimii Oulun yliopiston lehtori, FT Eeva-Liisa Kronqvist. Lisäksi kaksi Oulun yliopiston varhaiskasvatuksen maisteriopiskelijaa tekee prosessiin liittyen pro gradu-tutkimusta. Keväällä 2012 henkilökunta teki pedagogisen arvion omista työskentelytavoistaan lasten kanssa. Kolme varhaiskasvatuksen maisterivaiheen opiskelijaa kokosi tulokset yhteen ja ne esiteltiin henkilöstölle, jonka jälkeen yhdessä määriteltiin kehittämisen kohteita. Syksyn 2012 ja kevään 2013 aikana Eeva-Liisa Kronqvist tekee yhteensä 10 konsultatiivista käyntiä kehittämisspiväkodissa. Tarkoituksena on saada aikaiseksi Kallion kaikkiin päiväkoteihin kehittäjämentoroiminnalla levitettävä pienryhmäpedagogiikan toimintamalli. Kehittämisspiväkodin kehittäjäryhmään kuuluvat päiväkodin johtaja Helena Laitila ja lastentarhanopettajien tiimivastaavat sekä varhaiskasvatuksen palvelupäällikkö Sari Suhonen. Kehittämiskoordinaattori Kirsi Anttila osallistuu tarvittaessa ryhmän työskentelyyn.

Kalliossa laajan 4- vuotisterveystarkastuksen mallinnusprosessi sai alkunsa keväällä 2012 yhteistyössä lasten ja perheiden palvelusektorien kanssa. Kehittäjäryhmään kuuluvat Peruspalvelukuntayhtymä Kallion varhaiskasvatuksen palvelujohtaja Marja Ranta-Nilkku, varhaiskasvatuksen palvelupäälliköt Ulla-Maija Miетtilä ja Sari Suhonen, avoterveydenhuollon osastonhoitaja Pirjo Jääskelä, toimintaterapeutti Minna Mällinen sekä puheterapeutti Sirpa Hannula. Kehittämiskoordinaattori Kirsi Anttila on osallistunut ryhmän työskentelyyn tarvittaessa. Mallinnustyöhön liittyen hankkeen toimesta järjestettiin videokonsultaatio- ja koulutustilaisuus 26.9.2012 klo 10–11.30 Ylivieskassa Tukeva 2- hankkeen kehittämispäällikkö Irja Lampisen ja prosessia kehittäneiden Tuke-hankkeen terveydenhoitajien kanssa. Samalla suunniteltiin Kalliossa työntekijöiden osallistumista prosessiin. Mallia esiteltiin 29.10.2012 Nivalan ja Sievin esimiehille sekä 20.11.2012 Ylivieskan ja Alavieskan esimiehille. Työntekijä tasolle prosessin esittely tapahtuu toukokuussa 2013 yhteistyössä THL:n kehittämispäällikön Arja Hastrupin kanssa.

Kalliossa Tukea vertaisille – mallia on levitetty peruspalvelukuntayhtymän alueella *Sievissä*. Sievin prosessin nimenä on *VeTuRi* (vertaistukea riittävästi). Prosessin toimijoina ovat Sievin ev.lut. seurakunta, Sievin MLL:n paikallisyhdistys sekä Kalliosta ennaltaehkäisevä perhetyö, neuvola ja varhaiskasvatus. Kohderyhmäksi ovat muotoutuneet yksinhuoltajaperheet. Vertaistuen malliin lähti Sievissä mukaan neljä perhettä; kaksi yksinhuoltajaäitien perhettä sekä kaksi isien yksinhuoltajaperhettä. Toiminta käynnistettiin tutustumisleirillä Sievin seurakunnan leirikeskuksessa. Sievin Halpa-halli lahjoitti aamu- ja iltapalatarvikkeet sekä Sievin kaupunki ruoat. Ryhmän tapaamiset jatkuvat syksyn aikana Sievin seurakunnan leirikeskuksessa. Eri ammattiryhmien edustajat toimivat vuorotellen tapaamisten vastaavina vetäjinä ja ohjaajina. Ensimmäinen tapaaminen toteutui 24.11.2012 MLL:n vapaaehtoistoiminnan ohjaaja Pirkko Säilyn johdolla. VeTuri-prosessista on tulossa opinnäytetyö Cetria ammattikorkeakoulun kahden sosionomiopiskelijan toimesta. Kehittäjäryhmän toiminnasta vastaa MLL:n Pohjois-Pohjanmaan piirin vapaaehtoistoiminnanohjaaja Pirkko Säily. Ryhmään kuuluvat lisäksi Kallion perhetyön ohjaaja Helena Mäkelä, Kallion terveydenhoitaja Eija Hollström, Sievin seurakunnan lastenohjaaja Pia Kallio ja diakoni Kaarina Torvi, päiväkodinjohtaja Kerttu Katajalaja sekä kehittämiskoordinaattori Kirsi Anttila.

Kalliossa perhekeskuksen suunnittelutyötä toteutetaan virkamiestyönä. Kehittämiskoordinaattori Kirsi Anttila osallistuu suunnitteluryhmän työskentelyyn. Kehittämisspiväkodin ryhmään kuuluu lisäksi perhetyön ohjaaja Helena Mäkelä, avoterveydenhuollon osastonhoitaja Pirjo Jääskelä, puheterapeutti Sirpa Hannula, johtava sosiaalityöntekijä Kaija Jokela, perheneuvolan johtaja Tuovi

Takkunen, varhaiskasvatuksen palvelupäällikkö Sari Suhonen, vs. perhepalveluiden palvelujohtaja Leena Iisakkila, varhaiskasvatuksen palvelupäällikkö Ulla-Maija Mietttilä, kehittämispäällikkö Marjut Parhiala ja MLL:n vapaaehtoistoiminnan ohjaaja Pirkko Säily.

Selänteen perhekeskustoiminnan suunnittelusta on vastannut työryhmä. Ryhmään kuuluvat lasten- ja perheiden palvelujohtaja Helena Talala, varhaiskasvatuksen johtaja Minna Hattunen, varhaiskasvatuksen ohjaaja Sirpa Lipponen, johtava terveydenhoitaja Marja-Leena Lehtomäki, päiväkodin johtaja Anu Sippola, terveydenhoitaja Niina Yliniemi, Selänteen perhekeskustyöntekijät Marja Törmänen, Anneli Tiainen ja Satu Autio, Haapajärven seurakuntapastori Kaija Tirola, MLL:n vapaaehtoistoiminnan ohjaaja Pirkko Säily ja kehittämiskoordinaattori Kirsi Anttila. Kehittämiskoordinaattori on koonnut työryhmän työskentelyn tuloksena perhepalveluoppaan, joka hyväksyttiin kuntayhtymähallituksessa 27.6.2012⁷. Haapajärvi ja Pyhäjärvi ovat jatkaneet perhekeskustoiminnan kehittämistä virkamiestyönä molemmissa kunnissa. Niihin on avattu fyysisissä tiloissa oleva keskus perheille. Haapajärvellä keskuksessa toteutetaan avointa varhaiskasvatusta sekä esiopetusoppilaiden aamu- ja iltapäivähoitoa. Pyhäjärvellä keskus vastaa esiopetusoppilaiden aamu- ja iltapäivähoidosta sekä toimii samalla myös perheiden tapaamispaikan.

Selänteellä esiopetuksen siirtymävaiheen tiedonsiirronmallia lähdettiin jalkauttamaan *Kärsämäelle* ja *Pyhäjärvelle* kehittämissuunnitelman mukaisesti. Keskeisenä tavoitteena tiedonsiirronmallissa on osallistaa vanhemmat siirtämään tietoa lapsestaan tulevaan esiopetuspaikkaan. Kouluttajana tässä prosessissa on toiminut ja tulee toimimaan Oulun yliopiston lehtori, KT Hannele Karikoski. Hän on toteuttanut luennon vanhemmille esiopetukseen siirtymisen vaiheista tiedonsiirrolle varatussa informatiivisessa illassa. Pyhäjärvellä ja Kärsämäellä työryhmien työskentely käynnistyi syyskuussa ja tiedotusillat on suunniteltu toteutettavaksi tammi-helmikuun aikana 2013. Tiedotusillassa vanhemmille kerrotaan esiopetukseen hakemisesta, koulukuljetuksista, tiedonsiirron merkityksestä, aamu- ja iltapäivähoitoon hakemisesta sekä päivähoidon hinnoittelusta. Esikoulunopettajat ovat tehneet iltaa varten yhteenvedon esiopetusvuodesta joko videoimalla lapsia tai kuvailemalla muuten heidän toimintaa päivän aikana.

Kärsämäen kehittämissuunnitelmaan kuuluvat Kärsämäen Frosteruksen koulun rehtori Tuomo Pesonen, Selänteen varhaiskasvatuksen ohjaajat Hannele Katajisto ja Erja Puranen, Selänteen kouluterveydenhoitaja Tellervo Svala sekä Kärsämäen esikoulunopettajat Maija Kivioja, Niina Koponen, Lea Tornberg, Hannele Kivelä ja Marjo Ohenoja. *Pyhäjärven kehittämissuunnitelmaan* kuuluvat Ikkosen koulun rehtori Marja-Leena Mehtälä, Selänteen varhaiskasvatuksen ohjaaja Sirpa Lipponen, Selänteen johtava terveydenhoitaja Marja-Leena Lehtomäki, päiväkodinjohtaja Hilikka Maliniemi, Pyhäjärven ev.lut. seurakunnan lastenohjaaja Irja Lipsonen, Pyhäjärven erityisluokanopettaja Sanna Montonen, Pyhäjärven esikoulunopettajat Katja Manninen, Anne Manninen, Minna Törölä ja Eila Karvonen.

Selänteellä varhaiskasvatuksen pedagogiikkaa syvennetään *Satakielen kehittämissuunnitelmissa*. Prosessi aloitettiin keväällä 2012 Päivi Pihlajan kehittämällä kontekstianalyysillä, joka antaa arvion

---

⁷ Opas löytyy myös hankkeen nettisivuilta materiaalipankista - <http://www.sosiaalikallega.fi/hankkeet/pakaste2/lapsen-hyva-arki/materiaalipankki-1/PERHEPALVELUKUSSelneppky16.5.2012.pdf> - 16.1.2013.

aikuisten työskentelystä lasten kanssa⁸. Kolme varhaiskasvatuksen maisterivaiheen opiskelijaa Oulun yliopistolta teki yhteenvedon, jonka perusteella nostettiin esille kehittämisen kohteet. Suurin huoli oli sosiaalis- emotionaalisen kehityksen tukemisesta. Sen tukimateriaaliksi otettiin Oulun yliopiston naistutkimuksen jaoksen kansainvälisessä yhteistyössä kehittelemä ALLIES e-Guide⁹ - ohjelman materiaali. Se on suunnattu ja kehitetty 5-8-vuotiaiden lasten parissa toteutettavaksi. Tavoitteena on tukea esikouluopettajia, opettajia ja muita ammattilaisia päiväkodissa ja koulussa sekä vanhempia löytämään tapoja tukea lasten hyvinvointia ja turvallisuutta. Satakielen prosessissa käytetään menetelmää mukailtuna päiväkotikäisille lapsille. Ohjelma ottaa mukaan aktiivisesti myös perheet, jolloin kasvatuskumppanuus toteutuu käytännön tasolla. Kesäkuussa 2012 Kallion kiertävät erityislastentarhanopettajat Katja Kosonen ja Heljä Lumiaho kouluttivat henkilökuntaa Hoivaavan vuorovaikutusleikin- menetelmään. Vanhempainillassa syyskuussa kehittämiskoordinaattori jakoi vanhemmille Iloa vanhemmuuteen. Vuorovaikutusleikkiopas vanhemmille¹⁰ - oppaat, joiden pohjalta kokeiltiin yhdessä lasten kanssa muutamaa leikkiä. Lisätueksi päiväkodille hankittiin vielä sosiaalista kehitystä ja tunnetaitoja tukeva opetusohjelma Askeleittain¹¹. Kehittämispäiväkodin henkilökunta koulutettiin Askeleittain -menetelmään syksyllä 2012 Selänteen päivähoiton omalla kustannuksella. Kehittämispäiväkodin konsultteina toimivat kehittämiskoordinaattorin Kirsi Anttila ja Kallion kiertävä erityislastentarhanopettaja Katja Kosonen. Konsultatiivisia tapaamisia tulee toimintavuodelle 2012–2013 yhteensä kuusi kertaa. Seurantajakson aikana on toteutettu kaksi konsultaatiokertaa. Prosessista vastaa vastuutiimi, johon kuuluvat konsulttien lisäksi päiväkodin johtaja Anu Sippola ja vastuutiimien lastentarhanopettajat. Työpanoksen siirtoina maksetaan hankkeesta lastentarhanopettaja Hanna Hyyrönmäelle kaksi tuntia jokaisen jakson päätyttyä, kun hän kirjaa yhteen kaikkien lapsiryhmien päiväkirjamerkinnot yhteiseksi sähköiseksi päiväkirjaksi. Aineistoa tullaan käyttämään prosessin kuvauksessa ja arvioinnissa. Kehittämispäiväkodin vanhempien kokemuksista on valmistumassa Niina Oravan Oulun yliopistolle tekemä kasvatopsykologian pro gradu-tutkimus.

Selänteellä *kasvatuskumppanuuskoulutus* jatkuu virkamiestyönä ensimmäisessä hankevaiheessa koulutettujen kouluttajien toimesta moniammatillisena koulutuskokonaisuutena.

Taulukkoon 2. on koottu kehittäjäryhmien työkokoukset ja palaverit Kallio-Selänteen alueilla. Siitä ilmenevät myös kehittäjäryhmien työskentelyn pääsisällöt. Koulutus- ja konsultaatioprosessit sekä niistä aiheutuneet kustannukset esitellään tarkemmin luvussa 3 ja liitteessä 1.

---

⁸ Päivi Pihlaja, Elina Kontu (toim.) 2001. Työkaluja päivähoiton erityiskasvatukseen Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2001:14. Helsinki.

http://users.utu.fi/ppihlaja/Kontekstin%20kehitt%C3%A4minen/varhaiskasvatus_ty%C3%B6kaluja_STM.pdf - 16.1.2013.

⁹ ALLIES – Teachers’ and Parents’ Alliance for Early Violence Prevention in Preschool, on kansainvälinen kaksivuotinen (2010-2012) tutkimus- ja kehitysprojekti. Sen tavoitteena on kehittää välittämiseen, sosiaalisten ja tunnetaitojen opetteluun ja yhteisöllisyyteen perustuvia toimintatapoja väkivallan ehkäisemiseen. - http://www oulu.fi/naistutkimus/projektit/allies/ALLIES_eGUIDE_FI.htm - 16.1.2013.

¹⁰ Iloa vanhemmuuteen. Vuorovaikutusleikkiopas vanhemmille. Psykologi Satu Korhonen. http://www.sosiaaliportti.fi/File/a6a1749a-9bd9-416a-b11d-a4decfc02430/esite_vuorovaikutusleikkiopas.pdf - 16.1.2013.

¹¹ Askeleittain opetusohjelma. <http://www.psykologienkustannus.fi/askeleittain/index.html> - 16.1.2013.

Taulukko 2. Kehittäjäryhmien työskentely Kallion ja Selänteen kehittämisalueilla

Kehittämialue	Kehittäjäryhmä	Aika ja paikka	Asiasällöt ja osallistajat
Kallio	VeTuRi- työryhmä	24.5.2012 klo 9-11 Sievi	Tiimisopimus, työnjako leiriä varten, vastuualueet perheiden valitsemiseksi. Pirkko Säily, Helena Mäkelä, Eija Holström, Pia Kallio, Kaarina Torvi, Terttu Katajala, Kirsi Anttila, 7 opiskelijaa Centria amk,
		23.8.2012 klo 9-11 Sievi	Vastuualueiden läpikäynti, opinnäytetyön suunnitelman esittely (Centria amk). Pirkko Säily, Helena Mäkelä, Eija Holström, Pia Kallio, Kaarina Torvi, Terttu Katajala, Kirsi Anttila, 5 opiskelijaa Centria amk,
	Peltopuiston kehittämispäiväkot	29.5.2012 klo 9-11.30 Nivala	Pedagogisen arvion palaute henkilökunnalle. Päiväkodin henkilökunta 10, opiskelijoita 3 Oulun yliopistolta
		8.6.2012 klo 12.15–13.30 Ylivieska/Oulu	Suunnittelupalaveri (ACP) Oulu: Aira Vähärautio ja Eeva-Liisa Kronqvist, Ylivieska: Sari Suhonen, Helena Laitila, Kirsi Anttila
		8.10.2012 klo 10.00–11.00 Nivala	Kehittäjätyöntekijän haastattelu, Helena Laitila, Aira Vähärautio, Reetta Lepistö, Kirsi Anttila
	Perhekeskustyöryhmä	8.6.2012 klo 8.30–11 Ylivieska	Lasten, nuorten ja perheiden palveluiden toimeenpano-ohjelma/ projektisuunnitelma, Palvelustrategian toimeenpano-ohjelmaluonnosten esittelyä. Perhekeskustyöryhmä (9) ja Kirsi Anttila
		5.9.2012 klo 8.30–10.30 Ylivieska	Keskusteltiin prosessin mallinnuksesta, mitä ohjelmaa Kalliossa aiotaan käyttää prosessin mallinnuksessa. Odotetaan päätöksiä johdolta. Perhekeskustyöryhmä (10) ja Kirsi Anttila
	Esiopetuksen siirtymävaiheen tiedonsiirromalli	10.9.2012 klo 14–16 Nivala	Mallin esittely työryhmälle ja jatkotoimenpiteistä sopiminen. Työryhmä(6) ja Kirsi Anttila
		17.9.2012 klo 14–16 Ylivieska	Mallin esittely työryhmälle ja jatkotoimenpiteistä sopiminen. Työryhmä (16) ja Kirsi Anttila
		10.10.2012 klo 13.30–15.30 Ylivieska	Työnjako tulevaan tiedotusiltaan. Työryhmä(6) ja Kirsi Anttila
	8.11.2012 klo 18–20 Sievi	Ensimmäisessä hankevaiheessa tiedonsiirromallissa mukana olleiden perheiden tapaaminen / haastattelu (4 esiopettajaa, 4 vanhempaa ja 2 luokanopettajaa) ja Kirsi Anttila	
Laaja 4-vuotisterveystarkastus	26.9.2012 klo 10–11.30 Ylivieska	Videoyhteys Tukeva 2 hankkeen terveydenhoitajiin, suunniteltiin Kalliossa tiedon viemistä työntekijöille. Kehittäjäryhmä ja Kirsi Anttila	
	2011.2012 klo 12.00–13.30 Ylivieska	Keskustelua Kallion mallista sekä sovittiin jatkotoimenpiteistä. Alavieskan ja Sievin päivähoidon esimiehet ja neuvolan terveydenhoitajien edustus (12) ja Kirsi Anttila	
Selänne	Satakielen kehittämispäiväkot	21.5.2012 klo 12–13 Haapajärvi	Kontekstianalyysin palaute henkilökunnalle. Päiväkodin henkilökunta (7), 3 Oulun yo:n opiskelijaa ja Kirsi Anttila
		22.8.2012 klo 13–16 Haapajärvi/Oulu	Suunnittelupalaveri (ACP) Oulusta Aira Vähärautio, Haapajärvellä Minna Hattunen, Anu Sippola ja Kirsi Anttila
		29.8.2012 klo 17.15–19.30 Haapajärvi	Pedagogisen kehittämistyön esittely henkilökunnalle. Päiväkodin henkilökunta (17) ja Kirsi Anttila
		30.8.2012 klo 8.30–10.30 Haapajärvi	Vastuutiimin tapaaminen ja työskentelystä sopiminen. Vastuutiimi (4) ja Kirsi Anttila
		24.9.2012 klo 18–19.30 Haapajärvi	Vanhempainilta kehittämispöytätyöstä. Päiväkodin henkilökunta (n. 10), vanhempia (n. 30 vanhempaa) ja Kirsi Anttila

		17.10.2012 klo 17.30–19.30 Haapajärvi	Henkilöstön konsultatiivinen ilta. Henkilökunta (15), Kirsi Anttila ja Katja Kosonen
		22.11.2012 klo 17.30–19.30 Haapajärvi	Henkilöstön konsultatiivinen ilta. Henkilökunta (15), Kirsi Anttila ja Katja Kosonen
	Perhekeskustyöryhmä	20.8.2012 klo 14–16 Haapajärvi	Perhekeskusten avaamiseen liittyvää ajankohtaista asiaa ja sopimista. Työryhmän jäsenet (11) ja Kirsi Anttila
	Esiopetuksen siirtymävaiheen tiedonsiirronmalli	11.9.2012 klo 14–16 Pyhäjärvi	Mallin esittely työryhmälle ja jatkotoimenpiteistä sopiminen. Työryhmä (8) ja Kirsi Anttila
		19.9.2012 klo 14–16 Kärsämäki	Mallin esittely työryhmälle ja jatkotoimenpiteistä sopiminen. Työryhmä (12) ja Kirsi Anttila
		16.10.2012 klo 14.15–16 Pyhäjärvi	Työnjako tulevaan tiedotusiltaan. Työryhmä (10) ja Kirsi Anttila

2.2 Moniammatilliset kehittämistiimit

Kaikille kehittämisalueille on muodostettu moniammatilliset kehittämistiimit Lapsen hyvä arki-hankkeen ensimmäisen hankevaiheen kehittämistiimien kokoonpanojen pohjalta¹². Moniammatilliset kehittämistiimit ovat kokoontuneet raportointijaksolla taulukon 3. mukaisesti.

Taulukko 3. Moniammatillisten kehittämistiimien kokoontuminen

Aika ja paikka	Sisältö	Osallistujat
30.8.2012 klo 13.00–15.00 Ylivieska	Oulun yliopiston varhaiskasvatuksen laitoksen kuulumiset; Paula Loukkola. Kehittäjäryhmien kehittämisen tilanne, talouden katsaus, ajankohtaisfoorumien valmistelua	Marja Ranta-Nilkku, Ulla-Maija Miettälä, Sari Suhonen, Pirjo Jääskelä, Sirpa Hannula, Heljä Lumiaho, Helena Mäkelä, Pirkko Säily (MLL), Helena Laitila, Aira Vähärautio, Kirsi Anttila ja Paula Loukkola
6.9.2012 klo 12.00-14.30 Kuusamo	Kehittämissuunnitelman ja koulutusprosessien toteutuminen alueilla, talouskatsaus, Kerttu Vesterisen, erityissosiaalityöntekijän, verkkokonsultaatioiden koordinaattorin puheenvuoro.	Aini Naumanen, Jaana Ronkainen, Satu Koski, Heidi Kokko-Martiskainen Kuusamo, Eija Helisten, Aila Laatikainen Posio, Hanna Suutari Taivalkoski, Aira Vähärautio, Saara Autio ja Kerttu Vesterinen (videoyhteydellä)
8.10.2012 klo 13.00-15.30 Haapajärvi	Kehittäjäryhmien kehittämisen tilanne, talouden katsaus, ajankohtaisfoorumien valmistelua	Heleena Talala, Elina Nevanoja, Anu Sippola, Minna Hattunen, Hannele Katajisto, Satu Autio, Pirkko Säily (MLL), Aira Vähärautio, Kirsi Anttila, Maria Myllymäki

2.3 Ajankohtaisfoorumit

Seurantajakson aikana kehittämisalueilla on toteutunut taulukon 4. mukaiset ajankohtaisfoorumit. Lisäksi Lapsen hyvä arki 2-hanke on ollut mukana suunnittelemassa ja toteuttamassa VIII Pohjoista Varhaiskasvatuspäivää teemalla Lapsuuden valo ja varjoja Oulun yliopiston, Oulun kaupungin ja MLL:n Pohjois-Pohjanmaan piirijärjestön ja ESKO/Voimaperhehankkeen muodostaman yhteistyöverkoston kanssa. Päivä toteutettiin 10.5.2012 Oulussa.

¹² Moniammatillisten kehittämistiimien kokoonpanot löytyvät hankkeen nettisivuilta: Kallio - <http://www.sosiaalikallega.fi/hankkeet/pakaste2/lapsen-hyva-arki/kehittamistiimi-kallio/view>, Selänne - <http://www.sosiaalikallega.fi/hankkeet/pakaste2/lapsen-hyva-arki/kehittamistiimi-selanne/view> ja Koillismaa - <http://www.sosiaalikallega.fi/hankkeet/pakaste2/lapsen-hyva-arki/kehittamistiimi-koillismaa/view>.

Kuusamossa pidettiin Koillismaan kehittämisalueen Tutkimus tutuksi - Kehittämistyön tuloksia – foorumi 15.11.2012. Tilaisuudessa esiteltiin Lapsen hyvä arki -hankkeen kanssa yhteistyössä tehtyjen lopputöiden tuloksia alueen toimijoille.

Taulukko 4. Ajankohtaisfoorumit

Aika ja paikka	Sisältö	Osallistujat
10.5.2012 Oulu	Lapsuuden valoja ja varjoja - VIII Pohjoinen varhaiskasvatuspäivä	Pohjois-Suomen lapsiperhepalveluiden, järjestöjen ja hallinnon edustajia n. 220.
15.11.2012 Kuusamo	Tutkimus tutuksi – Kehittämistyön tuloksia - foorumi	Lapsen hyvä arki2-hankkeen Koillismaan alueen lapsiperhepalveluiden toimijoille ja kehittäjille – osallistujia 32.
29.11.2012 Ylivieska	Hyvän arjen aineksia varhaiskasvatuksessa - ajankohtaisfoorumi	Alueen lapsi- ja perhetyön henkilöstöä, 157 osallistujaa

Kaikki foorumeiden ja seminaarien materiaalit löytyvät hankkeen nettisivujen materiaalipankista¹³.

Seurantajakson aikana on käynnistetty Selänteen kevään 2013 ajankohtaisfoorumin valmistelu työryhmässä, joka on kokoontunut 18.10.2012 klo 12–14 Reisjärvellä. Samoin on käynnistetty 2013 vuoden IX Pohjoisen Varhaiskasvatuspäivän suunnittelu. Sen on tarkoitus olla samalla Kallion ja Selänteen kehittämisalueiden hankkeen päätöseseminaari. Työryhmässä on Pohjois-Suomen Aluehallintoviraston, MLL:n Pohjois-Pohjanmaan piirin, Oulun yliopiston ja hankkeen edustus. Työryhmä on kokoontunut syksyn aikana 29.10.2012 ja 26.11.2012 Oulun yliopistolla.

2.4 Kehittäjämentoritoiminta

Lapsen hyvä arki 2 -hankkeessa kehittäjämentoritoimintaa käytetään ensimmäisen hankevaiheen (2009–2011) tulosten levittämässä ja juurruttamisessa työntekijä- ja työyksikkötasolle. Mentoroinnin sisällöt määräytyvät kunkin alueen kehittämissuunnitelmien mukaisesti.

Ensimmäinen kehittäjämentoreiden ryhmä on koulutettu hankkeen toimesta Oulun yliopiston varhaiskasvatuksen professori Eila Estolan johdolla vuoden 2012 aikana. Kasvatustieteen maisteriopiskelija Maria Myllymäki tekee prosessista pro gradu -tutkielmaa, joka on osa Oulun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnan Elävä kertomus -tutkimusryhmän tutkimuksia. Lapsen hyvä arki 2 -hanketyön tulosten levittämis- ja juurruttamistyöhön tullaan kouluttamaan vielä toinenkin kehittäjämentoriyhmä. Toiminnasta toivotaan jäävän pysyvä kehittämisen malli kaikkien hankekuntien alueelle hanketyön päätyttyä.

Kehittäjämentoritoiminta toteutetaan vertaismentoroinnin periaatteella. Perinteisesti mentorointi on ollut kahden työntekijän välinen ammatillinen ohjaussuhde. Kokeneempi työntekijä on tukenut kokemattomampaa kehittymään työssään suunnitelmallisesti ja tavoitteellisesti. Keskusteluissa on pureuduttu ammatillisiin pulmiin ja etsitty niihin yhdessä ratkaisuja tai uusia toimintamalleja. Nykyisin käytetään vertaisryhmämentorointina, joka tapahtuu ryhmässä useamman saman ammatin edustajan kesken. Tässäkin menetelmässä kokeneempi mentori tukee

¹³ Materiaalipankki - <http://www.sosiaalikallega.fi/hankkeet/pakaste2/lapsen-hyva-arki/materiaalipankki/view> - 16.1.2013.

kokemattomampia työntekijöitä. Perinteisessä mentoroinnissa on eniten hyötynyt mentoroitava, mutta vertaisryhmämentoroinnissa dialogien kautta jokainen ryhmän jäsen – myös mentori – oppii uutta ja pystyy kehittämään työtään.

Kehittäjämentoritoiminta on käynnistynyt seurantajakson aikana **Kallion** ja **Selänte**n kehittämisaalueilla. **Kallion** kehittämisaalueella kehittäjämentoreiksi on koulutautunut seitsemän päivähoiton työntekijää. Heitä ovat varhaiskasvatuksen palvelupäälliköt Sari Suhonen ja Ulla-Maija Miettälä, päiväkodinjohtajat Helena Laitila ja Päivi Vähäkangas sekä perhepäivähoidon ohjaajat Kristiina Korpi, Kaisa-Leena Mäki ja Helena Häivälä.

Kallion kehittäjämentoreiden tehtävänä on juurruttaa ja levittää Kallion peruspalvelukuntayhtymän varhaiskasvatukseen päivittäisen työn tueksi laadittua Arjen käytäntöjen-opasta varhaiskasvatuksen työyksiköihin. Perhepäivähoidon osalta kehittäjämentorit työskentelevät pareittain. Vertaismentoriryhmät (kaksi ryhmää) muodostuva ryhmäperhepäiväkotien työntekijöistä. Muilla kehittäjämentoreilla on kullakin oma ryhmä (kolme ryhmää). Ne on muodostettu eri päiväkotien lastentarhanopettajista. Ryhmissä on keskimäärin 7-9 henkilöä. Mentorointiprosessi etenee siten, että kehittäjämentorit valitsevat Arjen käytäntöjen-oppaasta mentoroinnin aiheet. Mentoriryhmässä aiheesta keskustellaan ja kukin ryhmän osallistuja vie keskustellun aiheen omaan työyksikkönsä. Työyksikössä laaditaan yhteisesti tähän aihepiiriin liittyen pedagogiset suunnitelmat, jotka kirjataan yksikön omaan Arjen käytäntöjen-oppaaseen. Tämän pohjalta toimintoja ryhdytään toteuttamaan ja keräämään niistä kokemuksia, joita voidaan puolestaan jakaa vertaismentorin kanssa sekä kehittäjämentoreiden konsultaatiotapaamisissa. Vertaismentoriryhmien kokoontumiskertojen kokonaismäärä voidaan määritellä tarpeen mukaan.

Selänteellä kehittäjämentorikoulutukseen ovat osallistuneet johtava terveydenhoitaja Marja-Leena Lehtomäki ja vs. sosiaalihoaja, lastensuojelun työntekijä Eeva Aulakoski. He työskentelevät parina ja mentoriprosessi kohdistuu Tukea vertaisille - malliin ja sen levittämiseen Pyhjärven ja Kärsämäen perhetyöntekijöistä muodostetulle vertaismentoriryhmälle.

Kehittäjämentorikoulutus on koostunut neljästä koulutuspäivästä. Kehittäjämentoreiden työskentelyä on tuettu lisäksi konsultaatiolla ja mentoreiden vertaistyöskentelyllä. Kehittäjämentoreiden koulutus- ja konsultaatioprosessin toteutuminen ilmenee kokonaisuudessaan liitteestä 1. Hankkeen toimesta tullaan kouluttamaan myös toinen kehittäjämentoreiden ryhmä keväällä 2013 yhteistyössä Oulun yliopiston kanssa. Kehittäjämentoritoiminnasta toivotaan jäävän pysyvä kehittämisen rakenne hankekuntien alueelle. Sen avulla voidaan ylläpitää myös kuntien ja kuntayhtymien osaehtoista kehittämistoimintaan hanketyön päättyessä.

2.5 Yhteistyö tutkimus- ja koulutusorganisaatioiden kanssa

Yhteistyö tutkimus- ja koulutusorganisaatioiden kanssa organisoituu alueellisen kehittäjäverkoston kautta. Seurantajakson aikana alueellinen kehittäjäverkosto on kokoontunut kaksi kertaa. Taulukkoon 5. on koottu hankkeen yhteistyö alueellisen kehittäjäverkoston kanssa.

Taulukko 5. Alueellisen kehittäjäverkoston toiminta

Aika ja paikka	Sisältö	Osallistujat
29.5.2012 klo 13.00-15.00 Oulu, videoyhteys Kemiin	Alueellisen kehittäjäverkoston työkokous: verkoston kokoonpano ja kumppanuussopi- mukset, ajankohtaista varhaiskasvatuksen neuvottelukunnasta, hankkeen verkostoyhteistyö.	Hannele Karikoski Oulun yliopisto, Kaisu Vinkki Kemi- Tornion ammattikorkeakoulu, Hanna-Leena Pulkkinen Oulun seudun ammattiopisto, Kontinkankaan yksikkö, Tarja Tuovinen-Kakko Diakonia-ammattikorkeakoulu/Diak Pohjoinen (Oulu), Sari Leppälä Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu (videoyhteys), Saara Autio, Kirsi Anttila ja Aira Vähärautio
15.10.2012 klo 13.00-15.30 Oulu, videoyhteys THL/Helsinki	Alueellisen kehittäjäverkoston työkokous: ajankohtaista varhaiskasvatuksen koulutuksesta – verkoston puheenvuorot, varhaiskasvatuksen kehittäminen, varhaiskasvatuksen valtakunnalliset kuulumiset (THL).	Tarja Tuovinen-Kakko Diak/Pohjoinen, Hannele Karikoski Oulun yliopisto, Tarja Isokangas Oulaisten ammattiopisto, Virpi Riuttanen Oulun diakoniaopisto, Hannakaarina Sarvela MLL, Pekka Asikainen Oulun hiippakunta, Paula Loukkola Oulun yliopisto, Riitta Prittinen-Maarala, Marjatta Kekkonen THL, Ulla Mehtälä, Maria Myllymäki, Saara Autio, Kirsi Anttila ja Aira Vähärautio

Näiden lisäksi on pidetty opinnäyteyhteistyöhön liittyviä palavereja kullakin alueella alueellisen kehittäjäverkoston kumppanuusoppilaitosten opettajien ja opiskelijoiden kesken.

Oulun yliopiston varhaiskasvatuksen maisteriopiskelijat (viisi opiskelijaa) ovat osallistuneet hanketyöhön osana Varhaiskasvatuksen kehittäminen ja laatu- opintojaksoa. Heidän työpanoksensa on kohdistunut kehittämispäiväkotien toiminnan käynnistämiseen ja lähtötilanteen kartoitukseen sekä niihin liittyvään tiedontuotantoon. Tehdyt kartoitukset ovat palvelleet kehittämispäiväkotien toiminnan lähtötilanteen arviointia ja kehittämistyön suunnittelua.

Lisäksi kaksi varhaiskasvatuksen maisteriopiskelijaa Maria Myllymäki ja Ulla Mehtälä ovat suorittaneet opintoihinsa kuuluvan varhaiskasvatuksen syventävän harjoittelun (10 op) Lapsen hyvä arki 2-hankkeessa syksyllä 2012. Harjoittelusta ei ole maksettu palkkaa.

Seurantajakson aikana on valmistunut useita kehittämistyöhön kytkeytyneitä opinnäytetöitä ja tutkimuksia. Niitä koskevat tiedot löytyvät hankkeen nettisivuilta¹⁴. Samanaikaisesti syksyllä 2012 on käynnistynyt vielä muutamia uusia hanketyöhön liittyviä opinnäytetöitä. Niitä koskevat tiedot ovat hankkeen opinnäytepankissa¹⁵.

Hankkeen työntekijät ovat käyneet esittelemässä hanketta Pohjois-Pohjanmaan korkeakoulujen opiskelijoille taulukon 6. mukaisesti.

¹⁴ Valmistuneet opinnäytetyöt ja tutkimukset ovat sivustolla <http://www.sosiaalikallega.fi/hankkeet/pakaste2/lapsen-hyva-arki/valmistuneet-opinnaytetyot-ja-tutkimukset/view> - 15.1.2013.

¹⁵ Opinnäytepankki on sivustolla http://www.sosiaalikallega.fi/hankkeet/pakaste2/lapsen-hyva-arki/copy_of_opinnaytepankki/view - 15.1.2013.

Taulukko 6. Hanke-esittelyt

Aika ja paikka	Sisältö	Osallistujat
22.5.2012 klo 8.30–10.00 Oulaisten terveydenhoito-oppilaitos/JEDU	Hankkeen esittely moniammatillisuuden näkökulmasta	Kehittämiskoordinaattori Kirsi Anttila ja sairaanhoitajaopiskelijat
13.8.2012 klo 13.00-14.15 Diak/Pohjoinen - Oulu	Hankkeen esittely diakonia-ammattikorkeakoulun opiskelijoiden opinnäyteyhteistyöhön liittyen	Projektipäällikkö Aira Vähärautio ja opiskelijat n. 15.
13.9.2012 klo 14–16 Oulainen	Oulaisten moniammatillisen yhteistyön ensimmäinen kokous	Perhekeskusosaajakoulutuksen opiskelijoiden järjestämä tilaisuus, johon pyydettiin kehittämiskoordinaattori Kirsi Anttilan puheenvuoro
5.11.2012 klo 14-16 Ylivieska	Cetria amk:n ja hankkeen välinen yhteistyö opinnäytetöiden osalta	Kirsi Herranen-Somero ja Kirsi Anttila
9.11.2012 klo 8.15-9.00 Oulun yliopisto	Hankkeen esittely Oulun yliopiston varhaiskasvatuksen opiskelijoille	Projektipäällikkö Aira Vähärautio ja opiskelijat n. 30.

2.6 Muu verkostoyhteistyö

Lapsen hyvä arki 2 –hankkeen työntekijät ovat osallistuneet seuraavien verkostojen kokouksiin ja yhteistyötahojen tilaisuuksiin:

- Yhteistyöpalaveri TUKEVA 2-hankkeen projektityöntekijöiden kanssa 29.5.2012 Oulun yliopistolla (Salla Korhonen, Irja Lampinen, Leena Hassi, Saara Autio, Kirsi Anttila ja Aira Vähärautio)
- Lastensuojelun kesäpäivät 12.–13.6.2012 Iisalmessa (Kirsi Anttila).
- TUKEVA 2 Oulun seudun osahankkeen loppuseminaari 20.9.2012 (Kirsi Anttila, Saara Autio ja Aira Vähärautio)
- Pohjois-Suomen hyvinvointia koskevan tiedontuotannon yhteistyöseminaari 25.9.2012 Oulun seudun ammattikorkeakoululla (Airu Vähärautio).
- Pohjois-Pohjanmaan kesäyliopiston yleisöluento Onni on joka päivä – Lapsiperheen arki ja hyvinvointi, kouluttajana VTT Maritta Törrönen. 28.9.2012 Kuusamon lukion auditoriossa. Lapsen hyvä arki2-hanke on osallistunut luennon järjestämiseen (Saara Autio)
- Valtakunnalliset lastensuojelupäivät Helsingissä 2.-4.10.2012 (Saara Autio)
- HYTE-päivät, Pohjois-Suomen hyvinvointi- ja terveystpäivät 4.-5.10.2012 Oulussa (Kirsi Anttila ja Aira Vähärautio)
- PaKaste-seminaari 31.10.-1.11.2012 (Kirsi Anttila, Saara Autio, Aira Vähärautio)

Lisäksi projektipäällikkö on osallistunut seurantajakson aikana keskimäärin kerran kuukaudessa pidettäviin PaKaste 2-hankkeen osahankkeiden projektipäällikköiden työkokouksiin.

3. Selvitys henkilöstön sekä koulutus- ja asiantuntijapalveluiden käytöstä

Hankkeen kokoaikaisina työntekijöinä ovat työskennelleet projektipäällikkö Aira Vähärautio (1.11.2011-31.10.2013) ja kehittämiskoordinaattori Kirsi Anttila (1.11.2011-31.10.2013). Osa-aikaisena (50 %) kehittämiskoordinaattorina on työskennellyt Saara Autio (14.11.2011-30.9.2013).

Koulutus- ja konsultaatio

Kehittämistyö perustuu *tuetun prosessikehittämisen malliin*, jonka mukaisesti kehittämistyö etenee koulutuksen ja konsultaation ohjaamana. Seurantajakson aikana on suunniteltu ja toteutettu kaikkiin keskittämisen prosesseihin liittyviä koulutus- ja konsultaatioprosesseja.

Koillismaalla koulutus ja konsultaatio ovat kohdistuneet moniammatillisten yhteistyökäytäntöjen kehittämisprosesseihin ja Maaseläntien kehittämispäiväkodin kehittämistyöhön. Lehtori Kaisu Vinkki Kemi-Tornion ammattikorkeakoulusta on tehnyt Kuusamon, Posion ja Taivalkosken moniammatillisten yhteistyökäytäntöjen kehittäjäryhmiin jokaiseen yhden konsultatiivisen käynnin (6 h) syyskuussa. Näiden lisäksi järjestettiin Kuusamon ja Posion moniammatillisille kehittäjäryhmäläisille sekä Taivalkosken huolitiimiläisille yhteiskoulutus (3 h) marraskuussa. Maaseläntien kehittämispäiväkotiin ovat Aila Tiilikka ja Paula Loukkola Oulun yliopistolta tehneet neljä tuntia kestäneen konsultatiivisen käynnin syyskuussa ja kokonaisen päivän kestäneet tiimikohtaiset konsultaatiot marraskuussa (12 h).

Kallion Peltopuiston kehittämispäiväkodin konsultaatiota on seurantajakson aikana toteutettu Eeva-Liisa Kronqvistin toimesta neljä kertaa (12 h).

Selänteellä Katja Kosonen ja Heljä Lumiaho ovat käyneet kouluttamassa hoivaavaan vuorovaikutusleikkiin Satakielen kehittämispäiväkodin henkilöstöä kesäkuussa (2 h). Katja Kosonen on tehnyt kaksi konsultatiivisia käyntiä kehittämispäiväkotiin (4 h).

Kaikille hankealueille yhteiseen kehittäjämentorikoulutukseen on osallistunut työntekijöitä **Kallion** ja **Selänteen** peruspalvelukuntayhtymistä. Tällä seurantajaksolla on toteutunut kaksi koulutuspäivää sekä kaksi konsultatiivista päivää. Kouluttajina ovat työskennelleet professori Eila Estola (24 h) ja tohtorikoulutettava, KM Saara-Leena Kaunisto (5 h) Oulun yliopistolta.

Lisäksi on järjestetty kaikkien kehittämisalueiden kehittämisyksiköiden työntekijöille tarkoitettua omahoitajuus- ja pienryhmäpedagoginen koulutus Oulun yliopistolla 3.5.2012. Kouluttajina toimivat Oulun yliopiston lehtori, KT Aila Tiilikka (3 h) ja päiväkodin johtaja Marjo Särkimäki (3 h). Koulutukseen osallistui **Koillismaalta** päivähoiton työntekijöitä Taivalkoskelta ja Kuusamosta sekä **Kalliosta** Peltopuiston kehittämispäiväkodin henkilökunta kokonaisuudessaan.

Lapsen hyvä arki 2-hankelle on aiheutunut myös koulutuskustannuksia alueiden ajankohtaisfoorumeista, PaKaste-hankkeen yhteisestä seminaarista Oulussa 31.10.-1.11.2012 sekä 10.5.2012 olleesta VIII Pohjoisesta varhaiskasvatuspäivästä.

Seurantajakson aikana toteutuneet koulutus- ja konsultaatioprosessit ja niistä aiheutuneet kustannukset on koottu alueittain liitteeseen 1.

Hanketyöntekijöiden osallistumisesta maksullisiin seminaareihin ja koulutuksiin on aiheutunut taulukon 7. mukaiset kustannukset.

Taulukko 7. Hanketyöntekijöiden maksulliset seminaarit ja koulutukset

Tilaisuus	Aika ja paikka	Osallistujat	Kustannukset
Pohjois-Suomen Erva alueiden Kaste- hankkeiden työntekijöiden seminaari	4.-5.6.2012 Oulu	Aira Vähärautio, Saara Autio, Kirsi Anttila	213,67 € + 377,46 €
Lastensuojelun kesäpäivät	12.-13.6.2012 Iisalmi	Kirsi Anttila	yöpyminen 85 € + matkat 131,40 € + sem.maksu 130,08 € yht. 346,48 €
Valtakunnalliset Lastensuojelupäivät	2.-4.10.2012 Helsinki	Saara Autio	Yhteensä 468 € (osallistumismaksu 150 €, matkat 282 €, yöpyminen 36 €)

Lisäksi hankkeelle on aiheutunut kustannuksia Kallion peruspalvelukuntayhtymän taloushallintoon liittyen Katja Torssosen ja Minna Pikkaraisen työpanoksesta erikseen tehdyn laskelman mukaisesti yhteensä 538,79 €. PaKaste -hankekokonaisuutta hallinnoiva Kolpeneen palvelukeskus ei peri osahakkeilta mitään hallinnointikuluja.

4. Tiedottaminen, verkkoympäristöt ja julkaisu toiminta

Posken Lapin yksikön ja PaKaste-yhteistyön kautta olemme saaneet asiantuntijapalveluna Maarit Pirttijärven ja Maria Martinin työpanosta hankkeemme nettisivujen päivitykseen. Sivujen avulla on raportoitu hanketyön etenemisestä sekä informoitu hankkeen järjestämistä tilaisuuksista. Sivuston materiaalipankkiin on koottu kehittämistyön tuloksia ja levitettävää materiaalia sekä tilaisuuksien aineistoja. Valmiiden opinnäytetöiden osioon on koottu hankkeesta valmistuneita tutkielmia ja muita selvityksiä. Tällä hetkellä valmistuneita töitä on 19.

Lapsen hyvä arki 2-hankkeen esitteestä on otettu lisäpainos. Esitteiden ja postereiden avulla on jaettu hankeinformaatiota kaikilla kehittämisalueilla ja eri tilaisuuksissa.

- 25.9.2012 Projektipäällikön haastattelu Koillismaahan kehittämistyöstä Radio Kajauksen suorassa lähetyksessä.
- 1.10.2012 "Sana Ei vähemmälle päiväkodin arjessa" Selänne- lehti, Kalajokilaakso – lehti, kuvausta Peruspalvelukuntayhtymä Selänteen Satakielen kehittämispäiväkodissa käynnistyneestä varhaiskasvatuksen pedagogiikan kehittämisprosessista.
- 30.11.2012 "Päivähoito Kalliosta kuntien vastuulle?" Kalajokilaakso – lehti, artikkeli ajankohtaisfoorumista "Hyvä arjen aineksia varhaiskasvatuksessa" 29.11.2012, Ylivieska Akustiikka Sali.

Liite 1. Koulutus- ja asiantuntijapalveluista aiheutuneet kustannukset

Kouluttaja/konsultti	Sisällöt ja tuntimäärät	Aika ja paikka	Osallistujat	Kustannukset
Koillismaa				
Marjo Särkimäki	Omahoitajuus – pienen lapsen hyvää arkea. 3 h.	3.5. klo 10.00-15.45 Oulun yliopisto	Koillismaalta 4 osallistujaa, Kuusamosta 1 ja Taivalkoskelta 3	Koillismaan osalta 100 € + sivukulut
Paula Loukkola	Yhteinen näkemys prosessista: 1. pysäkki, prosessin hahmottaminen ja tavoitteet yht. 4 h.	6.9. klo 15-16; 17.30-18.30 Maaseläntien päiväkoti	Maaseläntien päiväkodin työntekijät (20)	Koulutus yht. 12 h = 578,40 € + sivukulut Yöpyminen 204 € + matkat ja päivärahat
	Lapsihavainnointi kasvatuskumppanuuden ja vasutyöskentelyn tukena: 2. pysäkin purku tiimikohtaisesti yht. 5 h.	7.11. klo 9-16 Maaseläntie päiväkoti	Maaseläntien päiväkodin työntekijät (19)	
	Yhteistä arviointia ja suunnittelua yht. 3 h.	12.12. klo 14.15-16.15 videoyhteys	Maaseläntien päiväkodin johtaja ja tiimivastaavat	
Aila Tiilikka	Yhteinen näkemys prosessista: 1. pysäkki, prosessin hahmottaminen ja tavoitteet yht. 4 h.	6.9. klo 15-16; 17.30-18.30 Maaseläntien päiväkoti	Maaseläntien päiväkodin työntekijät (20)	Koulutus yht. 12 h = 750 € + sivukulut ja päiväraha (ei matkoja)
	Lapsihavainnointi kasvatuskumppanuuden ja vasutyöskentelyn tukena: 2. pysäkin purku tiimikohtaisesti yht. 5 h.	7.11. klo 9-16 Maaseläntie päiväkoti	Maaseläntien päiväkodin työntekijät (19)	
	Yhteistä arviointia ja suunnittelua videoyhteyksin. yht. 3 h.	12.12. klo 14.15-16.15	Maaseläntien päiväkodin johtaja ja tiimivastaavat	
Kaisu Vinkki	PosMon kehittäjäryhmä. Moniammatillisten yhteistyökäytäntöjen mallinnus. 2 h.	17.9. klo 14-15.30 Ravintola Paunetti, Posio	Eija Helisten, Aila Laatikainen, Leena Ruokamo, Lea Lahtela, Anna Sironen, Saara Autio	Koulutus ja matkat yht. 1 141,88 € Yöpyminen 104 €
	Kuusamon vaka ja ls. Moniammatillisten yhteistyökäytäntöjen mallinnus. 2 h.	18.9. klo 9-10.30 Kuusamon kaupungintalo	Aini Naumanen, Heidi Kokko-Martiskainen, Mirva Martin, Soile Suorajärvi, Eija Reivolahti, Saara Autio	
	Huolitiimi. Kehittämissuunnan ja jatkosuunnitelmien pohtiminen. 2 h.	18.9. klo 13-15 Taivalkosken sosiaalitoimisto	Birgitta Ojala, Hanna Suutari, Heli Räisänen, Heli Vääräniemi, Heli Hietala, Ulla Väisänen, Mervi Pihlaja, Erja Siilänen, opiskelija Minna Tyni, Saara Autio	
	Lapsi yhteisenä asiana. Yhteiskoulutus. 3 h.	27.11. klo 13-16 Kuusamon	Kuusamon ja Posion moniammatilliset	

		kaupungintalo	kehittäjäryhmäläiset sekä huolitiimiläiset (16)	
Pohjois-Pohjanmaan kesäyliopisto	Onni on joka päivä – yleisöluento. Luennoitsijana VTT Maritta Törrönen. Luento lapsiperhearjesta vanhemmuuden näkökulmasta	28.9. klo 17.30-19.30, Kuusamon lukion auditorio	Kaikille avoin ilmainen yleisöluento Kuusamon lapsiperhepalveluiden työntekijöille, vanhemmille ja asiasta kiinnostuneille. (30)	100 € osuus yhteishankkeesta
Jonna Kylli	Tutkimusesittely Tutkimus tutuksi - Kehittämistyön tuloksia -foorumissa	15.11.2012 Kuusamon kaupungintalolla klo 13.45-16.00	Hanke-alueen työntekijöitä 32 henkilöä.	37,60 € + sivukulut
Anne Kerälä	Tutkimusesittely Tutkimus tutuksi - Kehittämistyön tuloksia –foorumissa	15.11.2012 Kuusamon kaupungintalolla klo 13.45-16.00	Hanke-alueen työntekijöitä 32 henkilöä.	62,20 € + sivukulut ja matkat 39,60 €
Tanja Saarenpää	Tutkimusesittely Tutkimus tutuksi - Kehittämistyön tuloksia -foorumissa	15.11.2012 Kuusamon kaupungintalolla klo 13.45-16.00	Hanke-alueen työntekijöitä 32 henkilöä.	62,20 € + sivukulut ja matkat 180,00 €
Kallio-Selänne				
Eeva-Liisa Kronqvist tmi	Kehittämispäiväkodin konsultaatio (12 h)	29.9.2012 klo 9.00-14.00, 12.9.2012 klo 17.00-19.00, 10.10.2012 klo 17.00-19.00, 11.12.2012 klo 17.00-19.00	Peltopuiston päiväkodin henkilöstö	Konsultaatio 1500 € + matkat, yht. 2649,42 €
	Sparking moments – minäpystyvyyden ja osaamisen tukeminen varhaiskasvatuksessa (1 h)	29.11.2012 Ylivieskan Akustiikassa, Kallion ajankohtaisfoorumi	Alueen lapsi- ja perhetyön henkilöstöä, 157 osallistujaa	500 € + matkat
Aila Tiilikka	Omahoitajuus – pienen lapsen hyvää arkea (3 h)	3.5. klo 13.30-15.45 Oulun yliopisto	Peltopuiston pk:n työntekijät Kallio ppky n. 20.	200 € + sivukulut
Katja Kosonen	Myönteisen vuorovaikutuksen merkitys lapsen ja aikuisen välisessä kohtaamisessa, Vuorovaikutusleikin sisällöt (2 h)	20.6.2012 klo 13.00-15.00 Selänne ppky, Satakielen päiväkotiki	14 Satakielen kehittämissyksikön työntekijää	Työpanoksen siirto hakkeelta 48,58 € + sivukulut, matkakulut 54,24 €
Katja Kosonen	Konsultatiivinen tuki kehittämissyksikkö Satakieleen (4 h)	17.10.2012 klo 17.30-19.30 Haapajärvi 22.11.2012 klo 17.30-19.30 Haapajärvi	15 Satakielen kehittämissyksikön työntekijää	200 € + sivukulut matkat 108,00 €
Heljä Lumiaho	Myönteisen vuorovaikutuksen merkitys lapsen ja aikuisen välisessä kohtaamisessa, Vuorovaikutusleikin sisällöt (2 h)	20.6.2012 klo 13.00-15.00 Selänne ppky Satakielen päiväkotiki	14 Satakielen kehittämissyksikön työntekijää	Työpanoksen siirto hakkeelta 44,39 € + sivukulut
Hanna Hyrrönmäki	Päiväkirjamerkinnot sähköiseen päiväkirjaan (yht. 4h)	Syyskuu 2012	Satakielen kehittämisspäiväkodin prosessi	Työpanoksen siirto hankkeelta 70,08 € + sivukulut (Selänteen laskutus)

Eila Estola	Konsultatiivinen tuki osana kehittäjämentorikoulutusta (6 h)	11.10.2012 klo 9.00–13.30 Ylivieska	7 henk. Kallio ppky 2 henk. Selänne ppky	Koulutus- ja konsultaatio yht. 24 h = 1 500 € + sivukulut ja matkat
	Kehittäjämentorikoulutus (yht 14 h)	14.–15.11. Nivala	7 henk. Kallio ppky 1 henk. Selänne ppky	
	Konsultatiivinen tuki osana kehittäjämentorikoulutusta (6h)	11.12.2012 klo 8.30-13.30 Ylivieska	7 henk. Kallio ppky 2 henk. Selänne ppky	
Saara-Leena Kaunisto	Kehittäjämentorikoulutus (yht. 5 h)	14.11. Nivala	7 henk. Kallio ppky 1 henk. Selänne ppky	Kustannukset yht.311 € + sivuk. Matkat 150,30 €
Hannele Karikoski	Esiopetuksen tiedonsiirron malliin liittyvä luento	8.11.2011 klo 18.00-20.00 Sievissä	7 osallistujaa	300 € + matkat 144€
Yhteiset				
Elina Viljamaa	Luento (1 h) Lapsuuden valo ja varjoja. VIII Pohjoinen varhaiskasvatuspäivä	10.5.2012 Oulussa	n. 220 osallistujaa	200 € + sivukulut
Tiina Törmä	Luento (1 h) Lapsuuden valo ja varjoja. VIII Pohjoinen varhaiskasvatuspäivä	10.5.2012 Oulussa	n. 220 osallistujaa	200 € + sivukulut
Eila Estola	Puheenvuoro PaKaste-seminaarissa kehittäjämentori-toiminnasta	1.11.2012 Oulussa Sokos-hotelli	PaKaste-osahankkeiden työntekijät ja yhteistyökumppanit n. 70 osallistujaa	200 € + sivukulut

Liite 2. Lapsen hyvä arki 2-hankkeen kehittämisprosessit 2011-2013

Koillismaa	Prosessi	Sisältö ja tavoitteet	Toteutus ja vastuutaho	Kehittämisen tuki	Arviointi	Juurtuminen ja leviäminen
Kuusamo	Varhaiskasvatuksen ja lastensuojelun yhteistyökäytäntöjen kehittäminen ja mallintaminen	Moniammatillisten yhteistyökäytäntöjen kehittäminen ja varhaisen tuen prosessien mallintaminen varhaiskasvatuksen ja lastensuojelun rajapinnalla.	Moniammatillinen ja monitoimijainen kehittäjäryhmä. ProcessGuide-mallinnus. Kehittämiskoordinaattori.	Kartoitus 2011. Koulutus ja konsultaatio.	Osana ProcessGuide-mallinnusta.	Ajankohtafoorumit, vertaisverkostot, kehittäjämentori-toiminta.
	Varhaiskasvatussuunnitelmatyön jatkaminen ja syventäminen	Syventää varhaiskasvatussuunnitelmatyötä muokkaamalla ja päivittämällä Vasu-asiakirjoja ja vasuprosesseja.	Kehittäjäryhmä ja kehittämiskoordinaattori.	Konsultaatiota.	Prosessiarviointia. Työntekijä ja asiakaspalautte.	Vertaisverkostot, kehittäjämentoritoiminta, pedagogiset kahvilat.
	Varhaiskasvatuksen pedagogiikka ja johtaminen - kehittämisspäiväkoti	Muodostetaan yhteinen kasvatuskäsitys päiväkodin toiminnan perustaksi. Kehitetään yksikkökohtaista, ryhmäkohtaista ja lapsikohtaista Vasu-työskentelyä. Otetaan käyttöön moniammatillisen työskentelyn osaamista päiväkodin sisäisessä toiminnassa sekä varhaisen tuen yhteistyökäytännöissä. Kehitetään omahoitaja työtapaa ja pienryhmä-pedagogiikkaa sekä pedagogista johtajuutta. Syvennetään kasvatuskumppanuuden periaatteiden toteutumista koko yksikön toiminnassa.	Toteutus tapahtuu tiiviissä yhteistyössä päiväkodin johtajan, henkilöstön, hanketyöntekijöiden sekä kehittämisprosessin kouluttajien ja konsulttien kesken. Prosessia varten perustetaan kehittämisen vastuutiimi.	Koulutus- ja konsultaatio.	Prosessi- ja itsearviointia. Osana Lapsen hyvä arki 2-hankkeen loppuarviointia.	Vertaisverkostot ja kehittäjämentoritoiminta. Vasu-työskentely.
Posio	Varhaiskasvatuksen, lastensuojelun ja neuvolan yhteistyökäytäntöjen kehittäminen	Moniammatillisen kumppanuuden ja yhteistyökäytäntöjen kehittäminen sekä varhaisen tuen yhteistyöprosessien mallintaminen varhaiskasvatuksen, lastensuojelun ja neuvolatyön rajapinnalla.	Muodostetaan moniammatillinen kehittäjäryhmä varhaiskasvatuksen, lastensuojelun ja neuvolan työntekijöistä sekä asiakkaita. Kehittäjäryhmä vastaa prosessin etenemisestä yhdessä kehittämiskoordinaattorin kanssa.	Kartoitus 2011. Konsultatiivinen tuki prosessille.	Osana ProcessGuide-mallinnusta.	Ajankohtaisfoorumit ja vertaisverkostot (paikkakuntakohtaista sekä ylikunnallista)
Taivalkoski	Moniammatillisen Huolitiimin toiminnan kehittäminen	Moniammatillisen kumppanuuden ja yhteistyökäytäntöjen kehittäminen sekä varhaisen tuen yhteistyöprosessien mallintaminen Huolitiimissä selkiyttämällä tiimin työskentelyä ja toimintatapoja	Huolitiimi kehittää omaa toimintaansa yhteistyössä kehittämiskoordinaattorin kanssa.	Kartoitus 2011. Konsultatiivinen tuki prosessille.	Prosessiarviointia ja itsearviointia.	Ajankohtaisfoorumit ja vertaisverkostot (paikkakuntakohtaista sekä ylikunnallista). Vasutyöskentely.
	Päivähoidon pedagoginen kehittäminen – omahoitaja-työtapa ja pienryhmätyöskentely	Hankeen aikana kehitetään ryhmäperhepäivähoitoon soveltuvaa pienryhmäpedagogista mallia ja omahoitajatyötapa, joka otetaan käyttöön Taivalkosken päivähoidossa ja kirjataan osaksi Vasu-asiakirjoja.	Vuororyhmis Vekkulit toimii kehittämisryhmänä, jossa kehitetään Taivalkosken päivähoitoon soveltuvaa pienryhmäpedagogista mallia ja omahoitajatyötapa. Prosessin etenemisestä vastaavat Vuororyhmis Vekkulin työntekijät ja päivähoitoon ohjaaja yhteistyössä hanketyöntekijöiden kanssa.	Koulutus ja konsultaatio. Oulun yliopiston varhaiskasvatuksen opiskelijoiden työskentely (kevät 2012 ja kevät 2013). Hanketyöntekijöiden työpanos.	Prosessiarviointia ja itsearviointia. Asiakaspalautteet (kevät 2013). Osana Lapsen hyvä arki 2-hankkeen loppuarviointia.	Ajankohtaisfoorumit. Vertaisverkostot. Kehittäjämentoritoiminta.

	Prosessi	Sisältö ja tavoitteet	Toteutus ja vastuutaho	Kehittämisen tuki	Arviointi	Juurtuminen ja leviäminen
Kallio	Esiopetuksen siirtymävaihe ja tiedonsiirronmalli	Luodaan Kallion peruskuntien käyttöön esiopetukseen siirtymiseen liittyvä tiedonsiirronmalli (Sievin pilotti) moniammatillisena monitoimijaisena prosessina yhteistyössä perheiden kanssa.	Kuntakohtaiset moniammatilliset ja monitoimijaiset kehittäjäryhmät vastaavat kehittämisestä. Niihin kutsutaan sivistystoimen esiopettajia, koulujen rehtoreita, Kallion varhaiskasvatuksen päivähoidon edustajia ja esiopettajia, erityislastentarhan-opettajia, neuvolan, sosiaali-toimen, ev.lut.seurakuntien sekä asiakkaiden edustus.	Hankkeen ensimmäisessä vaiheessa tuotettu materiaali (ProcessGuide) on kaikkien käytössä. Konsultatiivinen tuki. Kehittämiskoordinaattorin työpanos.	Prosessiarviointia osana ProcessGuide-mallinnustyötä ja hankkeen loppuarviointia 2013.	Ajankohtaisfoorumit. Kuntakohtaiset kehittäjäryhmät ja vertaisverkostot.
	Varhaiskasvatuksen pedagogiikka – Arjen käytäntöjen opas	Varhaiskasvatussuunnitelmatyötä viedään työyksiköitasolle kehittämällä ja syventämällä varhaiskasvatuksen pedagogisia prosesseja ottamalla käyttöön Arjen käytäntöjen opas kaikissa Kallion päivähoidon yksiköissä kehittäjämentoroiminnan avulla.	Kehittäjämentorit ja heidän eri päivähoidon yksiköistä muodostettavat mentoriryhmänsä yhteistyössä Kallion päivähoidon vastaavien kanssa. Hanketyöntekijät koordinoivat yhteistyöprosessia.	Kehittäjämentori-koulutus ja konsultaatio - kevät ja syky 2012 (Eila Estola, Oulun yliopisto) – mahdollisesti uusi koulutusryhmä myös 2013.	Prosessi- ja itsearviointia. Oulun yliopiston kasvatustieteen pro gradun tekijä Maria Myllymäki on mukana koko prosessin ajan tutkien kehittäjämentoroiminnasta saatavia kokemuksia. Tietoa käytetään kehittäjämentoroiminnan kehittämisessä.	Ajankohtaisfoorumit. Vasutyöskentely. Kehittäjämentoreiden vertaisverkostosta muodostuu alueelle pysyvä kehittämissä rakenne.
	Varhaiskasvatuksen pedagogiikka – kehittämissäpäiväkotit	Kehitetään pienryhmäpedagogiikkaa ja omahoitajatyötä sekä luodaan pedagogisen työskentelyn malleja Kallion päiväkotien käyttöön. Syvennetään kasvatuskumppanuutta ja tuetaan lapsen varhaisia kiintymyssuhteita sekä päivähoidon aloittamisen prosessia	Kehittämissäpäiväkotit Peltopuisto Nivalassa vastaa pedagogiikan kehittämisestä yhteistyössä päivähoidon palvelupäällikön, päiväkodin johtajan, konsulttien ja hanketyöntekijöiden kanssa.	Koulutus ja konsultaatio. Oulun yliopiston varhaiskasvatuksen opiskelijoiden työskentely (kevät 2012 ja kevät 2013).	Prosessiarviointia ja itsearviointia.	Ajankohtaisfoorumit. Arjen käytäntöjen opas, kehittäjämentoroiminta ja vertaisverkostot.
	Laajan 4-vuotisterveys-tarkastuksen yhteistyöprosessin mallinnus	Selkiytetään laajaan 4-vuotisterveys-tarkastukseen liittyviä moniammatillisia yhteistyökäytäntöjä (päivähoito, neuvola ja erityinen tuki) ja laaditaan Kallion käyttöön soveltuva yhteistyön malli ProcessGuide-ohjelman avulla.	Kallion prosessin mallinnuksesta ja käyttöön otosta vastaa suunnitteluryhmä, joka koostuu neuvolan ja varhaiskasvatuksen esimiehistä, erityistyöntekijöistä ja hankkeen kehittämissäkoordinaattorista.	Koillismaan pilotin ProcessGuide-mallinnus. Muissa hankkeissa tehdyt vastaavat mallinnukset (esim. Tuveva 2).	Osana ProcessGuide-mallinnustyötä ja hankkeen loppuarviointia 2013.	Alueelle jää käyttöön ProcessGuide mallinnus, jota voidaan päivittää tarpeen mukaan virkamiestyönä.
	Varhainen tuki perheille ja Tukea vertaisille -toimintamalli	Tukea vertaisille – varhaisen tuen malli otetaan käyttöön Kallion alueella osana varhaisen tuen ja ennaltaehkäisevän työn moniammatillisia ja monitoimijaisia toimintakäytäntöjä. Perheet saavat matalankynnyksen palvelua ja tukea	Mallin sovelluksen tekemisestä vastaa Sievissä perhekeskus-osaajakoulutuksen opintoihin kuuluvan osana MLL:n vapaaehtoistoiminnan ohjaaja Pirkko Säily. Monitoimijaisessa	Kehittäjämentoreiden antama tuki. Opiskelijoiden työpanos toiminnan käytännön toteutuksessa.	Prosessiarviointia ja itsearviointia. Osana ProcessGuide-mallinnustyötä ja hankkeen loppuarviointia	Malli vakiintuu perheiden varhaisen tuen työkäytäntöjen osaksi Kalliossa käynnistyvässä perhekeskuksen toiminnassa. Alueelle jää käyttöön ProcessGuide mallinnus, jota

		arjessa jaksamiseen ja vanhemmuuteen. Lapsiperhepalveluiden moniammatillinen ja monitoimijainen yhteistyö sekä kasvatuskumppanuus vahvistuvat ja saavat vakiintuneita muotoja osana käynnistyvää perhekeskustoimintaa.	kehittäjäryhmässä on mukana päivähoidon, neuvolan, perhetyön, lastensuojelun, seurakunnan diakonia- ja lapsityön sekä eri järjestöjen työntekijöitä ja asiakkaita. Kehittämiskoordinaattorin työpanos.		2013.	voidaan päivittää tarpeen mukaan.
Selänne	Perhekeskustoiminta	Luodaan Selänteen alueelle perhekeskuksen toiminatasuunnitelma ja toteutusmalli sekä käynnistetään toiminta moniammatillisessa ja monitoimijaisessa yhteistyössä. Syvennetään moniammatillista ja monitoimijaista yhteistyötä Selänteen lapsiperhepalveluissa sekä kehitetään varhaisen yhteistyön käytäntöjä varhaiskasvatuksen, neuvolan ja lastensuojelun sekä muiden toimijoiden (järjestöt ja ev.lut.seurakunnat).	Selänteen moniammatillinen ja monitoimijainen perhekeskustyöryhmä vastaa prosessin etenemisestä ja tulostavoitteiden saavuttamisesta. Kehittämiskoordinaattori toimii perhekeskuksen toimintasuunnitelman ja toteutusmallin kirjaajana sekä toiminnan sisällöllisen suunnittelun tukena.	Perhekeskusosaajien erikoistumisopintojen ja ylempien amk-tutkintojen opiskelijoiden osallistuminen tiedontuotantoon 2012-2013 (Arja Veijola ja Hilikka Honkanen Oamk). Kehittämiskoordinaattorin työpanos.	Osana hankkeen loppuarviointia 2013.	Ajankohtaisfoorumit. Virkamiesvastuu.
	Esiopetuksen siirtymävaihe ja tiedonsiirronmalli	Luodaan Selänteen peruskuntien käyttöön esiopetukseen siirtymiseen liittyvä tiedonsiirronmalli (Sievin pilotti) moniammatillisena monitoimijaisena prosessina yhteistyössä perheiden kanssa.	Kuntakohtaiset moniammatilliset ja monitoimijaiset kehittäjäryhmät vastaavat kehittämisestä. Niihin kutsutaan sivistystoimen esiopettajia, koulujen rehtoreita, Selänteen varhaiskasvatuksen päivähoidon edustajia ja esiopettajia, erityistyöntekijöitä, neuvolan, sosiaalitoimen, ev.lut.seurakuntien sekä asiakkaiden edustus.	Hankkeen ensimmäisessä vaiheessa tuotettu materiaali (ProcessGuide) on kaikkien käytössä. Konsultatiivinen tuki. Kehittämiskoordinaattorin työpanos.	Prosessiarviointia osana ProcessGuide-mallinnustyötä ja hankkeen loppuarviointia 2013.	Ajankohtaisfoorumit. Kuntakohtaiset kehittäjäryhmät ja vertaisverkostot.
	Varhaiskasvatuksen pedagogiikka – pienryhmätoiminnan kehittäminen	Tuetaan lasten sosioemotionaalista kehitystä ja vahvistetaan varhaista tukea kehittämällä päiväkotityöskentelyyn soveltuvia varhaiskasvatuksen pienryhmäpedagogisia menetelmiä. Luodaan pedagogisen työskentelyn malleja, joita voidaan ottaa käyttöön kaikissa Selänteen päivähoidon yksiköissä.	Kehittämispäiväkoti Satakieli Haapajärvellä vastaa pienryhmäpedagogiikan kehittämisestä yhteistyössä varhaiskasvatuksen johtajan, päiväkodinjohtajan, kouluttajien, konsulttien sekä hanketyöntekijöiden kanssa.	Kontekstianalyysi ja lähtötilanteen kartoitus (Oulun yliopiston varhaiskasvatuksen maisteri-opiskelijat ja kehittä-miskoordinaattori). Koulutus ja konsultaatio.	Prosessiarviointia ja itsearviointia. Hankkeen loppuarviointi 2013.	Ajankohtaisfoorumit. Varhaiskasvatussuunnitelmat (kuntayhtymän, yksiköiden ja ryhmien Vasut). Kehittäjämentoritoiminta.
	Kasvatuskumppanuus	Levitetään kasvatuskumppanuusajattelua koulutusten avulla päivähoidon lisäksi neuvolatyöhön, perhetyöhön ja sivistystoimeen. Välitetään kasvatuskumppanuuden moniammatillista osaamista myös muille kehittämisalueille vertaisverkoston tapaamisissa.	Lapsen hyvä arki-hankkeen ensimmäisessä vaiheessa Selänteen alueella koulutetut kasvatuskumppanuuskouluttajat (kaksi kouluttajaparia) virkamiestyönä.	Kasvatuskumppanuus kouluttajat jatkavat kouluttamistaan. Aiheesta tehdyt opinnäytetyöt ovat tukena ensimmäisestä hankevaiheesta. Verkostoyhteistyö.	Prosessiarviointia ja itsearviointia.	Virkamiestyönä kasvatuskumppanuuskouluttajien toimesta. Vertaisverkostot. Peruskoulutusvaiheen jälkeen käynnistyvät työmenetelmäohjaukset.